

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

**П. М. Карась, Л. О. Гришина,
І. В. Кривоплясова, Н. О. Власова**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ
до виконання практичних занять та самостійної роботи
з дисципліни
«Банківська система»

Рекомендовано Методичною радою НУК

ВИДАВНИЦТВО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМ. АДМІРАЛА МАКАРОВА

2025

УДК 336.71(076)

М54

Автори:

П. М. Карась, канд. екон. наук, професор;

Л. О. Гришина, канд. екон. наук, професор НУК;

І. В. Кривоплясова, викладач;

Н. О. Власова, викладач

Рецензент

О. В. Погорелова, д-р екон. наук, професор, зав. кафедри обліку та економічного аналізу

Рекомендовано Методичною радою НУК

Методичні рекомендації до виконання практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Банківська система» / П. М. Карась, Л. О. Гришина, І. В. Кривоплясова, Н. О. Власова. – Миколаїв : НУК, 2025. – 85 с.

Методичні рекомендації до виконання практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Банківська система» розроблено з метою формування теоретичних знань та набуття практичних навичок з цієї дисципліни. Методичні рекомендації включають мету і завдання дисципліни, навчальну програму, завдання для практичних занять, загальні вказівки та завдання до самостійної роботи, форми поточного та підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання і список рекомендованих літературних джерел.

Призначено для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання.

УДК 336.71(076)

© П. М. Карась, Л. О. Гришина,

І. В. Кривоплясова, Н. О. Власова, 2025

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

ПЕРЕДМОВА

Ефективне функціонування вітчизняної економіки, її післявоєнний розвиток неможливі без вирішення завдань забезпечення стійкого функціонування банківської системи. Виступаючи невід'ємною складовою фінансової системи України, банківські установи виконують специфічні функції в економіці та мають складну багаторівневу організаційну та фінансову структуру. Результативність діяльності банків визначається впливом макроекономічних чинників та особливостями управління кожним із них.

Навчальна дисципліни «Банківська система» є базовою навчальною дисципліною, яка призначена для здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Курс розроблено таким чином, щоб надати необхідні знання щодо теоретичних й прикладних аспектів виникнення, формування, розвитку, функціонування та державного регулювання банківської системи в цілому, а також її структурних компонентів, зокрема, Національного банку України та комерційних банків другого рівня.

Мета навчальної дисципліни «Банківська система» – формування у здобувачів вищої освіти системи знань про сутність та функції банківської системи, економічний інструментарій центрального банку для макроекономічної стабілізації під час проведення грошово-кредитної політики, опанування механізму здійснення основних банківських операцій, засвоєння навичок державного регулювання банківської системи і здатність

розробляти елементи антикризового управління банківською системою.

Для набуття необхідних знань, умінь і навичок обов'язковою є підготовка до практичних занять, самостійна робота, що передбачає вивчення навчальної, наукової, періодичної та нормативно-правової літератури з навчальної дисципліни; засвоєння термінології, виконання різноманітних навчальних завдань, написання науково-дослідних робіт тощо. В результаті такої роботи уможливлується набуття відповідних компетентностей:

- розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури;
- здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку;
- здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі після завершення курсу повинні демонструвати такі результати навчання:

- визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури;
- знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування;
- володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);

- розуміти принципи, методи й інструменти державного та ринкового регулювання діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лекційні заняття

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи

Тема 1. Сутність банківської системи України

Банківська система: сутність, принципи побудови та функції. Еволюція банківської справи. Види та принципи функціонування банківських систем. Становлення та розвиток банківської системи України. Міжнародні стандарти ведення банківського бізнесу.

Тема 2. Центральний банк у банківській системі країни

Передумови виникнення центральних банків. Статус і принципи організації центральних банків та їх функції. Правові основи функціонування, завдання, функції та організаційна структура НБУ. Національний банк України та основні засади грошово-кредитної політики. Інструменти грошово-кредитної політики НБУ.

Тема 3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Функції банків

Фінансові посередники на грошовому ринку. Сутність, функції, види комерційних банків. Види банківських операцій. Порядок реєстрації та ліцензування комерційних банків. Організаційна

та функціональна структура комерційних банків. Загальна характеристика видів діяльності банку. Банківські об'єднання: їх суть та види.

Змістовий модуль 2. Банки в національній економіці

Тема 4. Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу

Основи організації грошових розрахунків та оформлення розрахункових документів. Характеристика грошового обороту та платіжної системи. Форми безготівкових розрахунків та їх характеристика. Порядок відкриття та обслуговування банківських рахунків. Організація готівкових грошових розрахунків.

Тема 5. Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів

Капітал комерційного банку, його склад і структура. Власний капітал комерційного банку та його формування. Залучений капітал комерційного банку та його характеристика. Управління залученим капіталом банку.

Тема 6. Активні операції комерційних банків. Кредитні операції банків

Поняття банківського кредиту та його класифікація. Кредитна угода та етапи процесу кредитування. Способи нарахування відсотків за кредитами. Формування та використання резервів. Позичковий процент та його диференціація.

Тема 7. Особливості операцій з надання та погашення окремих видів кредиту

Методи кредитування клієнтів банку. Форми позичкового рахунку. Окремі види кредитних операцій. Управління проблемними кредитами банку.

Тема 8. Операції банків з цінними паперами

Поняття і види банківських інвестицій. Діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів. Інвестиційні операції банків з цінними паперами. Посередницькі операції комерційних банків на фондовому ринку. Інвестиційні ризики.

Тема 9. Операції банків в іноземній валюті

Організаційні основи здійснення операцій банків в іноземній валюті. Здійснення розрахунків в іноземній валюті по зовнішньо-економічних угодах. Фінансування експортно-імпортних угод. Посередницькі операції комерційних банків з іноземною валютою.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 3. Аналіз, контроль та безпека діяльності банків

Тема 10. Фінансовий аналіз діяльності КБ

Сутність фінансового аналізу діяльності комерційного банку. Доходи, витрати та фінансові результати банківської діяльності. Аналіз результатів діяльності. Аналіз ефективності діяльності. Економічні нормативи регулювання діяльності комерційного банку.

Тема 11. Банківська статистика

Предмет, метод і завдання банківської статистики. Статистика ресурсів комерційного банку. Статистика доходів і витрат банку.

Тема 12. Сучасний інструментарій аналізу банків

Стратегії та моделі управління активами і пасивами комерційного банку. Декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу банку. Аналіз дюрації та імунізація балансу банку.

Тема 13. Банківський менеджмент

Основи банківського менеджменту. Банківський менеджмент за спрямуванням управлінських рішень. Організація контролю банківської діяльності.

Змістовий модуль 4. Регулювання та безпека банківської діяльності

Тема 14. Регулювання, нагляд та контроль банківської діяльності

Основи регулювання, нагляду і контролю банківської діяльності. Особливості розробки стандартів Базельського комітету з питань банківського нагляду. Фінансовий механізм державного регулювання банківської діяльності.

Тема 15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності

Поняття та структура функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. Сутність та засоби легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Тема 16. Фінансова безпека банківського сектору

Сутність фінансової безпеки банківського сектору. Основні загрози фінансовій безпеці банків. Методичні інструменти забезпечення фінансової безпеки банків.

Теми практичних занять

Модуль 1

1. Сутність банківської системи України.
2. Центральний банк у банківській системі країни.
3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Функції банків.
4. Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу.

5. Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів.
6. Активні операції комерційних банків. Кредитні операції банків.
7. Особливості операцій з надання та погашення окремих видів кредиту.
8. Операції банків з цінними паперами.
9. Операції банків в іноземній валюті.

Модуль 2

10. Фінансовий аналіз діяльності комерційного банку.
11. Банківська статистика.
12. Сучасний інструментарій аналізу банків.
13. Банківський менеджмент.
14. Регулювання, нагляд та контроль банківської діяльності.
15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності.
16. Фінансова безпека банківського сектору.

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття є формою навчального заняття, під час якого здійснюється детальний розгляд окремих теоретичних положень та формуються вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами завдань. Контроль теоретичних знань здобувачів забезпечується шляхом обговорення попередньо визначених питань. Практичне заняття сприяє формуванню вміння вирішувати конкретні практичні завдання. Оцінка якості засвоєння навчальної програми дисципліни «Банківська система» включає поточний контроль успішності, модульний контроль та складання іспиту. Для поточного контролю засвоєння здобувачами навчального матеріалу передбачається проведення семінарських занять та виконання практичних робіт.

Практичне заняття № 1

Тема 1. Банківська система України

Мета заняття: сформувати вміння та навички розпізнавання проблем банківської системи України в сучасних умовах.

Питання для обговорення на занятті

1. Назвіть історичні передумови розвитку банківських систем.
2. Де і коли виникли перші банки, перші центральні банки?
3. Розкрийте сутність понять «банк», «банківська установа».
4. Визначте, в чому полягають відмінності діяльності банку від функціонування промислових, торговельних та інших суб'єктів господарювання.

5. Які функції в ринковій економіці виконують банківські установи?
6. Розкрийте важливі завдання, які виконують банки.
7. Визначте, як на економічну сутність банку впливають принципи його діяльності.
8. Які вам відомі загальні та специфічні риси банківської системи?
9. Які ви знаєте види банків? Схематично відобразіть класифікацію банків.
10. Розкрийте переваги та недоліки універсальних та спеціалізованих банків. Наведіть приклади спеціалізованих банків.

Тести для перевірки знань

1. Банківська система України представлена: а) трирівневою структурою; б) дворівневою структурою; в) однорівневою структурою.
2. Банківська система виконує такі основні функції: а) обігову, емісійну, стабілізаційну; б) трансформаційну, регуляційну, капіталотворчу; в) трансформаційну, емісійну, стабілізаційну.
3. Учасниками банку в Україні можуть бути: а) юридичні особи, в яких цей банк має істотну участь; б) резиденти та нерезиденти; в) юридичні та фізичні особи; г) держава; д) об'єднання громадян, релігійні та благодійні організації.
4. Банк набуває статусу спеціалізованого у разі: а) якщо понад 35 % активів є активами одного типу; б) якщо понад 50 % активів є активами одного типу; в) якщо всі його активи однорідні.
5. Уперше у світовій практиці центральні банки було створено: а) у Швейцарії; б) в Англії; в) у Швеції; г) у Росії.
6. У більшості країн світу центральні банки підпорядковуються: а) парламентам; б) казначейству; в) міністерству фінансів; г) б, в.
7. Міжнародна фінансова конвенція, відповідно до якої всі країни світу повинні були організувати свій центральний

банк, була прийнята в: а) 1920–1939 рр.; б) 1940–1970 рр.; в) XVIII–XIX ст.; г) 2000 році.

8. Кредитно-депозитні установи США включають: а) комерційні банки; б) депозитно-інвестиційні союзи; в) ощадні банки; г) позиково-ощадні асоціації.

9. Капітал центрального банку Японії належить: а) державі; б) приватним акціонерам; в) державі та приватним акціонерам.

10. Особливістю банківської системи Японії є: а) значний контроль держави за діяльністю банків; б) утворення фінансово-промислових груп; в) велика частка іноземного капіталу.

11. Основною ознакою, що «виділила» центральні банки серед усіх банків є: а) рефінансування банків; б) виконання агентських функцій для уряду; в) функція єдиного емісійного центру; г) функція нагляду за діяльністю банків.

12. Інституційна побудова системи банківського регулювання та нагляду визначається: а) особливостями історичного та економічного розвитку; б) традиціями; в) характером банківської системи; г) усі відповіді правильні.

13. Закон України «Про банки і банківську діяльність» було прийнято: а) у 1999 році; б) у 1991 році; в) у 2001 році.

14. Створення «кишенькових» банків відноситься до такого періоду розвитку банківської системи України: а) 1988–1990 рр.; б) 1991–1992 рр.; в) 1993–1997 рр.; г) 1998–2000 рр.; д) 2001–2008 рр.

15. Банкрутство банку може зумовлюватись причинами: а) збиткова діяльність; б) втрата чистини активів; в) надмірна ліквідність.

Практичне заняття № 2

Тема 2. Центральний банк у банківській системі України

Мета заняття: засвоєння теоретичного матеріалу та формування навичок розпізнавати значення і проблеми Центрального банку у банківській системі України.

Питання для обговорення на занятті

1. Як відбувався процес створення центральних банків?
2. Функції ЦБ країн ринкового типу господарювання.
3. Коли була створена банківська система України?
4. Які основні операції здійснює НБУ?
5. За якими принципами побудована структура НБУ?
6. У чому полягає різниця між операціями та послугами банків?
7. Визначте особливості побудови банківських систем розвинених країн світу.
8. Дайте характеристику основним періодам розвитку банківської системи України.
9. Визначте моделі взаємовідносин і взаємозв'язків між центральними банками та існуючими гілками влади.

Тести для перевірки знань

1. Центральні банки можуть бути за формою власності:
а) пайовими; б) державними; в) акціонерними; г) усі відповіді правильні.
2. У більшості країн світу центральні банки підпорядковуються:
а) парламентам; б) казначейству; в) міністерству фінансів; г) б, в.
3. Міжнародна фінансова конвенція, відповідно до якої всі країни світу повинні були організувати свій центральний банк, була прийнята у:
а) 1920–1939 рр.; б) 1940–1970 рр.; в) XVIII–XIX ст.; г) 2000 році.
4. Резерви федеральних резервних банків утворювались за рахунок:
а) прибутку комерційних банків; б) створення резервних фондів; в) емісії банкнот – федеральних резервних квитків.
5. Головна мета активних операцій федеральних резервних банків:
а) покупка державних цінних паперів; б) створення законодавства; в) кредитування комерційних банків; г) створення золотовалютних резервів.
6. Національний банк – центральний орган державного керування:
а) так; б) ні.

7. Чи відноситься до функцій Національного банку банківське регулювання: а) так; б) ні?

8. Як називається співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною з-за кордону, і сумою здійснених нею платежів за кордон протягом визначеного періоду: а) платіжний баланс; б) сальдо платіжного балансу; в) розрахунковий баланс?

9. Чи можна віднести до неплатоспроможності неможливість виконати законні вимоги кредиторів протягом 20 днів: а) так; б) ні – місяць; в) ні – 3 місяці; г) власний варіант відповіді?

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Об'єм грошової маси в країні склав на кінець року 55 млрд грн. На початку року центральний банк зробив емісію в розмірі 1 млрд грн і установив норму обов'язкових резервів у розмірі 12 %. Який буде об'єм грошової маси в країні?

Завдання 2. До установи Національного банку України (НБУ) для реєстрації нового акціонерного комерційного банку (ПАТ) «Харківбанк» надійшов пакет таких документів: бізнес-план банку; заява про реєстрацію банку; протокол установчих зборів; установчий договір; статут акціонерного комерційного банку; висновок регіонального управління НБУ щодо реєстрації акціонерного комерційного банку; висновок про відповідність приміщення акціонерного комерційного банку вимогам НБУ; 155 довідка про забезпечення акціонерного комерційного банку технічними засобами для виконання банківських операцій; довідка про наявність професійно придатних перших осіб акціонерного комерційного банку.

Необхідно:

1. Зазначити, які ще документи необхідно подати до установи НБУ для реєстрації комерційного банку.

2. Скласти висновок обласного управління НБУ щодо реєстрації нового банку.

3. Виконати роботу з реєстрації нового банку в НБУ.

Завдання 3. До установи НБУ надійшли документи від новоствореного публічного акціонерного комерційного банку «Харківбанк» щодо надання йому ліцензії на здійснення банківських операцій, а саме: клопотання про надання ліцензій; бізнес-план банку на перший фінансовий рік його діяльності; відомості, що підтверджують професійну придатність керівників підрозділів банку, робота яких ліцензується; інші документи, які наведено в завданні 2.

Необхідно:

1. Зазначити, які види діяльності банку ліцензуються і які ще документи необхідно подати до установи НБУ для одержання відповідних ліцензій.
2. Скласти висновок обласного управління НБУ щодо надання ліцензій.
3. Оформити ліцензії так, як це робиться в НБУ.

Практичне заняття № 3

Тема 3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва

Мета заняття: сформувати вміння визначати роль та функції банківської системи, виявляти основні напрями розвитку банківської системи України.

Питання для обговорення на занятті

1. Дайте характеристику фінансовим посередникам та які їх основні завдання.
2. Розкрийте сутність поняття «банк» та його особливості.
3. Охарактеризуйте види банків.
4. Які функції виконує банківська система у фінансовій системі країни?
5. Поясніть вплив банківської системи на темпи і пропорції економічного розвитку.
6. Визначте фактори, які впливають на банкрутство банків.
7. Перелічіть основні напрями розвитку банківської системи України.

Тести для перевірки знань

1. Що є джерелом формування статутного фонду НБУ:
а) бюджет НБУ; б) державний бюджет України; в) а, б; г) власний варіант відповіді?
2. На які цілі направляється позитивна різниця в прибутках і витратах НБУ: а) на соціальні нужди населення; б) на вирівнювання сальдо платіжного балансу; в) на покриття дефіциту Державного бюджету; г) власний варіант відповіді?
3. Яка функція НБУ відноситься до монопольної: а) грошово-кредитне регулювання; б) валютне регулювання та контроль; в) обслуговування банків; г) емісія НБУ?
4. Вид емісії, який передбачає випуск грошей до обігу для покриття та фінансування поточних потреб держави, має назву: а) активної; б) пасивної; в) інвестиційної; г) власне емісія.
5. Порядок і форми складання звітних розрахунків балансу грошових доходів і витрат населення визначаються: а) Міністерством економіки України; б) НБУ; в) Державним комітетом статистики України; г) усі відповіді правильні.
6. Для обмеження готівкового грошового обігу Національний банк України використовує такі методи його регулювання: а) лімітування залишку грошей у касах суб'єктів господарювання; б) лімітування видачі заробітної плати готівкою; в) контроль за проведенням безготівкових розрахунків; г) лімітування залишку грошових коштів у касах комерційних банків; д) контроль за порядком оплати громадянами всіх видів товарів та послуг готівкою.
7. Якщо валютний курс національної валюти підвищується, то: а) вітчизняні товари за кордоном коштуватимуть дорожче, а іноземні у нашій країні дешевше; б) навпаки.
8. Купівля-продаж центральними банками державних цінних паперів здійснюється з метою: а) суто отримання доходу; б) виконання функції агента уряду; в) оперативного регулювання обсягу грошової маси в обігу; г) стратегічного регулювання економіки країни.

9. Регулювання готівкового грошового обігу в Україні полягає в регламентації Національним банком: а) безготівкових розрахунків; б) касових оборотів комерційних банків; в) касових операцій установ НБУ; г) касових операцій підприємств та організацій; д) платежів готівкою громадян; е) міжбанківських розрахунків.

10. Яка з наведених далі операцій опосередковує вилучення готівки з обігу: а) підкріплення операційних кас комерційних банків; б) здача готівки клієнтом у комерційний банк; в) переміщення готівки в установу НБУ; г) продаж готівки одним комерційним банком іншому; д) переміщення готівки із оборотної каси установи НБУ в резервні фонди.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. До територіального управління НБУ надійшов пакет документів для реєстрації Національним банком України акціонерного банку «Окта-банк». За даними установчого договору, до складу засновників банку ввійшли: ВАТ «Цементний завод», що купує акції банку в сумі, еквівалентній 25 % статутного капіталу банку; ВАТ «Укрметалстарт» – має акції у сумі, еквівалентній 30 % статутного капіталу банку; ЗАТ «Омега» – сума акцій становить 20 % статутного капіталу. Кошти на формування статутного капіталу новостворюваного банку в розмірі, передбаченому чинним законодавством України та установчими документами банку, акумульовані засновниками банку на накопичувальному рахунку у повному обсязі.

Необхідно:

1. Встановити, чи в праві територіальне управління НБУ підтримати відповідне клопотання засновників про державну реєстрацію банку?

2. У який термін кошти з накопичувального рахунку повертаються учасникам банку в разі відмови реєстрації банку?

Завдання 2. До територіального управління НБУ надійшов пакет документів для реєстрації Національним банком України

місцевого кооперативного банку. Як свідчать дані установчого договору, кількість учасників місцевого (у межах однієї області) кооперативного банку становить 45 осіб. Поряд з цим засновниками банку забезпечено (на момент реєстрації) сплату коштів на накопичувальний рахунок, відкритий у територіальному управлінні, у розмірі, еквівалентному 1,5 млн грн.

Необхідно:

1. Пояснити, чи в праві територіальне управління НБУ підтримати відповідне клопотання засновників про державну реєстрацію банку?
2. Визначити, які категорії суб'єктів не можуть бути засновниками банку?
3. За рахунок яких коштів може відбуватися формування статутного капіталу банків України?

Практичне заняття № 4

Тема 4. Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу

Мета заняття: засвоєння теоретичного матеріалу та формування навичок при здійсненні операцій банків по обслуговуванню платіжного обігу.

Питання для обговорення на занятті

1. Охарактеризуйте процес організації грошових розрахунків.
2. Який порядок оформлення розрахункових документів?
3. У чому особливість безготівкових розрахунків?
4. Форми оформлення безготівкових розрахунків.
5. Який порядок відкриття рахунків у банках?
6. Міжбанківські кореспондентські відносини.
7. Назвіть принципи організації готівкових грошових розрахунків.
8. Які завдання виконують банки при організації готівкового обігу?

Тести для перевірки знань

1. Поточний рахунок використовується для зберігання: а) власних коштів; б) власних та залучених коштів; в) залучених коштів.

2. Поточний рахунок закривається: а) при ліквідації підприємства; б) при відсутності коштів на рахунку підприємства; в) при відсутності операцій на рахунку; г) згідно із заявою власника рахунку після попередження банку; д) а, г.

3. Банк відкриває поточний рахунок: а) бюджетним установам; б) юридичним особам діючим не залежно від форм власності; в) суспільним установам; г) підприємцям; д) релігійним установам.

4. Товарна форма кредиту, яка визначає відносини з питань перерозподілу матеріальних фондів і характеризує кредитну угоду між двома суб'єктами господарської діяльності має назву: а) комерційний кредит; б) лізинговий кредит; в) споживчий кредит; г) бланковий кредит; д) консорціумний кредит.

5. Відносини між зацікавленими сторонами, одна з яких передає, а інша бере на себе відповідальність за управління власністю, майном: а) гарантійні операції; б) факторингові операції; в) трастові операції; г) лізингові операції.

6. Будь-яка особа (фізична чи юридична), яка має з банком відносини фінансового характеру (банк надає кошти у вигляді безстрокових або строкових депозитів; надає кредит; продає цінні папери власної емісії; має дебіторську заборгованість за операціями з клієнтами банку та банком та інше) має назву: а) контрагент; б) інсайдер; в) кредитор.

7. Мінімальна кількість коефіцієнтів, які повинні використовуватися при аналізі фінансового стану позичальника згідно з методикою НБУ: а) банк самостійно вирішує; б) десять; в) п'ять; г) сім.

8. До державних відносять такі банки: а) Райффайзен банк Аваль; б) Промінвест; в) НБУ; г) Ощадний банк; д) усі відповіді правильні.

9. Найвищим органом управління банком є: а) правління; б) дирекція (для ТОВ); в) загальні збори товариств; г) ревізійна комісія.

10. Мінімальний розмір статутного фонду для банків з іноземним капіталом, у якому частка іноземного капіталу 50 %, згідно з діючим законодавством: а) не менше 1 млн євро; б) не менше 5 млн євро; в) 10 млн євро.

11. При здійсненні банком операцій інкасо він обробляє такі види документів: а) фінансові; б) комерційні; в) фінансові та комерційні.

12. Якої з форм платежів не існує: а) документ проти платежу; б) документ проти готівки; в) документ проти акцепту; г) документ проти векселя.

13. Переказний вексель, переданий разом із комплексом документів на право власності називається: а) документальна тратта; б) акцепт векселя; в) облік векселя.

14. Поточні рахунки в установах банку можуть закриватися за таких умов: а) заяви власника рахунка; б) рішення органу, на який законом покладено функції щодо ліквідації або реорганізації підприємства; в) відповідного рішення суду або арбітражного суду про ліквідацію підприємства або визнання його банкрутом; г) на підставах, передбачених угодою про розрахунково-касове обслуговування між установою банку та власником рахунка; д) усі відповіді правильні; е) немає правильних відповідей.

15. У схемі документообороту за допомогою платіжної вимоги-доручення банк покупця – банку постачальника передає: а) рахунок-фактуру; б) перерахування коштів електронною поштою; в) платіжну форму доручення.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. У лютому 2023 року банком «Аркада-М» були залучені грошові кошти строком на 4 місяці на суму 8 000 тис. грн на умовах: а) щомісячної виплати простого проценту (18 % річних); б) виплати складного проценту (16,5 % річних).

Необхідно: розрахувати суму відсотків, використовуючи різні методи розрахунків. Вибрати більш вигідний для клієнтів варіант.

Практичне заняття № 5

Тема 5. Пасивні операції банків

Мета заняття: сформувати вміння та навички розпізнавати проблеми використання ресурсів банку.

Питання для обговорення на занятті

1. Характеристики ресурсів банку.
2. Які функції відображають призначення банківського капіталу?
3. Яка структурна побудова власного капіталу банку та особливості його формування?
4. Охарактеризуйте структуру залученого капіталу банку.
5. Депозитні операції банку.
6. Розрахунок простих та складних відсотків.
7. Яка мета і завдання системи управління ресурсами банку?

Тести для перевірки знань

1. До пасивних депозитних операцій не відносять операції із залучення: а) коштів юридичних осіб – на поточні, бюджетні, депозитні рахунки; б) коштів фізичних осіб – на поточні, депозитні рахунки; в) коштів банків-кореспондентів – на кореспондентські і депозитні рахунки; г) коштів банків на кореспондентський рахунок в НБУ.
2. Статутний фонд комерційних банків формується лише за рахунок: а) бюджетних коштів; б) коштів, отриманих у кредит під заставу власного майна; в) власних коштів; г) змішане фінансування.
3. До основного капіталу належать: а) субординований капітал; б) прибуток поточного року; в) резерви під стандартну

заборгованість інших банків; г) прибуток минулих років; д) фактично сплачений зареєстрований статутний капітал.

4. Згідно з нормативом Н4 миттєва ліквідність комерційного банку не повинна бути не менше: а) 8 %; б) 20 %; в) 3 млн євро; г) 35 %.

5. Цінні папери, за якими емітент не несе зобов'язання повернути кошти, інвестовані в його діяльність, але які не надають їх власникам право на участь в управлінні діяльності емітента: а) пайові; б) боргові; в) похідні.

6. Каси, які працюють на прийом готівкових коштів протягом операційного дня та після його закінчення, мають назву: а) операційні; б) приходні; в) вечірні; г) усі відповіді правильні.

7. Банківські кредитні операції можливо класифікувати як стандартні, під контролем, субстандартні за: а) ступенем ризику; б) цільовим спрямування; в) залежно від погашення боргу; г) методами надання.

8. На які цілі направляється позитивна різниця в прибутках і витратах НБУ: а) на соціальні нужди населення; б) на вирівнювання сальдо платіжного балансу; в) на покриття дефіциту Державного бюджету; г) власний варіант відповіді?

9. Яка функція НБУ відноситься до монопольної: а) грошово-кредитне регулювання; б) валютне регулювання та контроль; в) обслуговування банків; г) емісія НБУ?

10. Вид емісії, який передбачає випуск грошей до обігу для покриття та фінансування поточних потреб держави, має назву: а) активної; б) пасивної; в) інвестиційної; г) власне емісія.

11. Порядок і форми складання звітних розрахунків балансу грошових доходів і витрат населення визначаються: а) Міністерством економіки України; б) НБУ; в) Державним комітетом статистики України; г) усі відповіді правильні.

12. Для обмеження готівкового грошового обігу Національний банк України використовує такі методи його регулювання: а) лімітування залишку грошей у касах суб'єктів господарювання; б) лімітування видачі заробітної плати готівкою;

в) контроль за проведенням безготівкових розрахунків; г) лімітування залишку грошових коштів у касах комерційних банків; д) контроль за порядком оплати громадянами всіх видів товарів та послуг готівкою.

13. Якщо валютний курс національної валюти підвищується, то: а) вітчизняні товари за кордоном коштуватимуть дорожче, а іноземні у нашій країні дешевше; б) навпаки.

14. Купівля-продаж центральними банками державних цінних паперів здійснюється з метою: а) суто отримання доходу; б) виконання функції агента уряду; в) оперативного регулювання обсягу грошової маси в обігу; г) стратегічного регулювання економіки країни.

15. Регулювання готівкового грошового обігу в Україні полягає в регламентації Національним банком: а) безготівкових розрахунків; б) касових оборотів комерційних банків; в) касових операцій установ НБУ; г) касових операцій підприємств та організацій; д) платежів готівкою громадян; е) міжбанківських розрахунків.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Діяльність банків за друге півріччя попереднього року характеризується такими показниками, млн грн: кошти суб'єктів господарювання становлять – 13 600; вклади фізичних осіб – 11 150,2; міжбанківські кредити та депозити – 4 800,2; кредити наданні суб'єктам господарювання – 26 740,5; кредити надані іншим банкам – 3 300,8; кошти бюджету та позабюджетних фондів – 2 161,6; кошти від НБУ – 843,0; субординований борг – 601,2; кредити, надані фізичним особам – 1 089,1; вкладення в цінні папери – 1 300.

Необхідно:

1. Згрупувати показники, які характеризують активні операції; пасивні операції.

2. Проаналізувати структуру активів і пасивів системи банків України.

Завдання 2. На основі джерел офіційної статистики проведіть дослідження за поточний та попередній роки і зробіть висновки щодо динаміки кількості банків в Україні, їх видів, структури банківських послуг.

Практичне заняття № 6

Тема 6. Активні операції банків

Мета заняття: засвоєння теоретичного матеріалу та сформувати навички розпізнавання проблем здійснення активних операцій.

Питання для обговорення на занятті

1. Розкрийте сутність та особливості активних операцій банків.
2. Яка видова класифікація банківських кредитів?
3. Який порядок укладення кредитної угоди?
4. В чому особливість кожного етапу кредитування у банківській практиці?
5. Які засоби захисту від кредитного ризику можна використовувати?
6. Способи нарахування відсотків за кредитами.
7. В чому полягає порядок формування банківських резервів за кредитами юридичних осіб, фізичних осіб та банківських установ?

Тести для перевірки знань

1. Комплексний ризик включає оцінку й прогнозування величини ризику банку і дотримання економічних нормативів банківської ліквідності: а) так; б) ні.
2. Ризик, пов'язаний із загальною економічною ситуацією в країні та світі, визначають як: а) системний; б) несистемний; в) ліквідності; г) галузевий.

3. Ціна капіталу з урахуванням ризиків включає: а) премію за ризик; б) премію за ліквідність; в) премію за строковість; г) усі відповіді правильні.

4. Процес збільшення кількості видів цінних паперів у портфелі, результатом якого є зменшення ризику портфеля без зменшення його дохідності – це: а) системний ризик; б) диверсифікація портфеля; в) параметри портфеля.

5. Властивість фінансового активу, яка розраховується у вигляді річної процентної ставки, називається: а) дохідністю; б) комплексністю; в) доходом за активом; г) конвертованістю.

6. За можливостями управління ризику класифікують як: а) системні та несистемні; б) квантифіковані та неквантифіковані; в) відкриті та закриті.

7. Ризики в допоміжній діяльності банку включають: а) ризик втрати репутації банку; б) збитки з формування депозитів; в) процентні ризики; г) ризики банківських зловживань.

8. Ризик, який виникає через неправильні управлінські рішення, неналежну реалізацію рішень і неадекватне реагування на зміни в бізнес-середовищі називають: а) валютним; б) кредитним; в) стратегічним; г) ліквідності.

9. Стабільність банківського середовища залежить від: а) фінансової стабільності; б) зовнішніх кризових явищ; в) якості системи ризик-менеджменту банку; г) ліквідності банків.

10. До комерційних внутрішніх факторів, які впливають на фінансову стабільність банків, належать: а) сучасний рівень технологій; б) методи прийняття рішень; в) концентрація частки активів в одному банку; г) фальсифікація витрат.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Підприємство в м. Києві 12 серпня звернулося до банку із проханням про надання йому кредиту, необхідного для здійснення розрахунків: акредитивна форма, сума акредитиву – 270 тис. грн. Постачальник знаходиться в Полтаві, нормативний термін проходження документів спецзв'язком між банками – 3 дні, строк закінчення дії акредитиву в банку-емітенті –

28 серпня. Станом на 12 серпня на поточному рахунку підприємства було 120 тис. грн, а вільні банківські ресурси становлять 300 тис. грн.

1. У якому розмірі банк може надати кредит? Поясніть чому.

2. Як банк визначає граничний строк погашення кредиту, наданого на відкриття акредитива?

Завдання 2. Підприємство звернулося до банку з кредитною заявкою про надання кредиту на суму 200 тис. грн для придбання сировини і матеріалів у зв'язку із сезонністю роботи постачальників. Баланс на початок поточного року містить таку інформацію, тис. грн:

- залишки сировини і матеріалів – 280;
- власні кошти – 304;
- неоплачена сировина і матеріали – 40;
- заборгованість за позичками під сировину, терміни погашення якої ще не надійшли, – 10;
- кредитна лінія – 200.

Визначте розмір кредиту, що може бути наданий підприємству.

Завдання 3. Банк уклав із фабрикою угоду про лізинг устаткування вартістю 50 тис. грн, причому амортизація цього устаткування передбачена на рівні 95 %. Строк угоди – 2 роки, лізинговий процент – 8 %, періодичність лізингових платежів – один раз на квартал, причому перший платіж передбачається в момент підписання орендарем протоколу про прийом обладнання.

1. Опишіть техніку проведення поданої лізингової операції.
2. Розкрийте зміст лізингової угоди. Визначте розмір лізингових платежів.

Завдання 4. Керівництво банку «Аркада-М» прийняло рішення про збільшення поточного обсягу кредитування на 500 тис. грн. Поточний обсяг кредитування складає 25 000 тис. грн при дохідності 20 % річних. Поточний обсяг залучених ресурсів 2 120 тис. грн, середня вартість ресурсів 15 %. Передбачається, що при залученні нових ресурсів, їх вартість зросте на 2 %. Норма обов'язкового резервування – 7 %.

Уставний фонд банку дорівнює 8 100 тис. грн, коефіцієнт виплати дивідендів 0,5, податок на прибуток – 30 % від балансового прибутку. Прибуток від іншої діяльності банку складає 480 тис. грн.

Необхідно: визначити чистий прибуток банку та його дохідність від збільшення обсягу кредитування за рахунок додаткового залучення депозитів.

Завдання 5. За матеріалами публікацій у «Вісника НБУ» за останні два роки проаналізуйте динаміку і структуру кредитів, наданих суб'єктам господарювання, за галузями економіки. Зробіть висновок.

Практичне заняття № 7

Тема 7. Операції з надання і погашення окремих видів кредиту

Мета заняття: засвоїти теоретичний матеріал та вміти використовувати знання при здійсненні операцій з надання і погашення окремих видів кредиту.

Питання для обговорення на занятті

1. Розкрийте сутність понять «банківський кредит», «кредитний портфель».
2. Форми позичкових рахунків.
3. Кредити за вексельним обігом.
4. Кредити під заставу цінних паперів.
5. Іпотечне кредитування.
6. Лізингове кредитування.
7. Споживче кредитування.
8. Консорціумне кредитування.

Тести для перевірки знань

1. До залученого капіталу належать: а) кошти на поточних рахунках у банках; б) кошти, які надано іншим комерційним банкам; в) кошти, які отримано від випуску та продажу боргових

зобов'язань (облігацій та векселів); г) позики, надані НБУ та іншим кредитним установам.

2. При кредитуванні суб'єктів господарювання на поточні потреби об'єктом кредитування не може бути: а) придбання сировини; б) незавершене виробництво; в) налагодження випуску нової продукції; г) кошти в розрахунках.

3. Найбільш високими є процентні ставки за кредитами: а) акцептно-рамбурсними; б) онкольними; в) бланковими; г) контокорентними.

4. До інсайдерів-фізичних осіб не належать: а) власники істотної участі в банку; б) голова правління банку; в) працівники внутрішнього аудиту банку; г) кредитний інспектор банку.

5. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента не може перевищувати: а) 10 %; б) 25 %; в) 30 %; г) 50 %.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Ви – працівник кредитного відділу банку «Форум-плюс». До вас звернувся постійний клієнт керівник місцевої будівельної компанії з проханням надати йому довгостроковий кредит на суму 80 000 тис. грн. на закупівлю обладнання для цехів заводу строком на три роки під заставу будівель заводу. Банк задовольнив прохання клієнта. Кредит надано під 20 % річних.

Необхідно:

1. Вказати, які документи необхідно представити позичальникові для одержання кредиту.

2. Оформити заяву на одержання кредиту; кредитну угоду; розпорядження операційному відділу про надання кредиту; часткове погашення кредиту документами (платіжними дорученнями).

Необхідні реквізити беруться довільно.

Завдання 2. Банк «Галичина» надав кредит фірмі «Колос» у сумі 10 000 тис. грн на чотири роки під 30 % річних. Визначити

суму відсотків та нараховану суму боргу, використавши метод простих відсотків.

Завдання 3. Кредит на суму 800 000 грн банк видав фірмі «Пролісок» на п'ять років під 15 % річних. (Відсотки нараховуються у кінці кожного розрахункового періоду). Визначити нараховану суму боргу.

Завдання 4. На скільки років потрібно вкласти кошти на депозит МП «Промінь» під 8 % річних, якщо розмір відсотків дорівнював величині, потрібній стартовому капіталу? Для розв'язання завдання пропонується метод простих відсотків.

Завдання 5. ТОВ «Каприз» вклало в банк суму 700 000 грн на депозит терміном на шість місяців під 6 % річних. Визначити суму, яку клієнт отримає через шість місяців. Для розв'язання завдання пропонується метод простих відсотків.

Завдання 6. За матеріалами публікацій у «Вісника НБУ» за останні три роки проаналізуйте обсяг і динаміку коштів юридичних осіб у національній та іноземних валютах в установах банків України (у сумі та процентах). Зробіть висновок.

Практичне заняття № 8

Тема 8. Операції банків з цінними паперами

Мета заняття: сформувати вміння та навички розпізнавати проблеми професійної діяльності банку на ринку цінних паперів.

Питання для обговорення на занятті

1. В чому сутність професійної діяльності банку на ринку цінних паперів?
2. Розкрийте процедуру випуску акцій при створенні банку.
3. Охарактеризуйте структуру проспекту емісії акцій.
4. Назвіть, які види облігацій можуть емітувати банки в Україні.
5. Здійсніть порівняльну характеристику основних ознак іпотечних сертифікатів та іпотечних облігацій.

6. Охарактеризуйте порядок випуску банками депозитних сертифікатів.

7. Охарактеризуйте зміст способів зберігання банком цінних паперів.

8. Опишіть процедуру діяльності спеціалізованих підрозділів банку на ринку цінних паперів.

9. Охарактеризуйте брокерську і дилерську діяльність банку на ринку цінних паперів.

10. Охарактеризуйте діяльність банків як зберігачів і реєстраторів власників іменних цінних паперів.

Тести для перевірки знань

1. З якою метою банк може здійснити додаткову емісію акцій: а) для збільшення власного капіталу; б) для збільшення залученого капіталу; в) для покриття тимчасової збиткової діяльності; г) для погашення заборгованості за кредитами.

2. Емітентами цінних паперів виступають: а) держава, в особі уповноваженого органу; б) юридичні особи; в) органи місцевого самоврядування; г) фізичні особи.

3. Цінні папери, що закріплюють право їх власників на виплату доходу у вигляді дивідендів або відсотків, – це: а) акція; б) облігація; в) чек; г) вексель.

4. До професійних учасників, які діють на ринку цінних паперів, належать: а) зберігачі; б) саморегулівні організації; в) реєстратори; г) фондова біржа.

5. Які види акцій не існують: а) привілейовані; б) переказні; в) на пред'явника; г) іменні.

6. До цінних паперів не належать: а) акція; б) чек; в) вексель; г) сертифікат.

7. До об'єктивних причин, які ставлять банки у вигідніше становище перед іншими учасниками фондового ринку, належать: а) фактор довіри до банку; б) акумулювання в банках незначної інформації про розвиток окремих сегментів ринку цінних паперів тощо; в) наявність кваліфікованого персоналу

дає змогу банкам оперативно й адекватно оцінювати ситуацію, що складається на ринку цінних паперів; г) фактор довіри до банку та наявність кваліфікованого персоналу дає змогу банкам оперативно й адекватно оцінювати ситуацію, що складається на ринку цінних паперів.

8. Обігом цінних паперів називають: а) укладання та виконання угод щодо цінних паперів, яке пов'язане з їх випуском; б) укладання та виконання угод щодо цінних паперів, яке не пов'язане з їх випуском; в) укладання угод щодо цінних паперів, яке не пов'язане з їх випуском; г) виконання угод щодо цінних паперів, яке не пов'язане з їх випуском.

9. Для захисту службової інформації від несанкціонованого доступу банк встановлює правила обмеження обміну інформацією між внутрішньобанківськими підрозділами, в яких передбачаються: а) усне зобов'язання співробітників банку про нерозголошення конфіденційної інформації; б) організаційно-технічний поділ усіх підрозділів банку; в) створення системи загального доступу до інформації різного рівня для кожного співробітника банку; г) відокремлене підпорядкування функціональних підрозділів банку.

10. При отриманні від клієнта доручення на вчинення від його імені серії операцій з цінними паперами або про управління активами клієнта співробітник банку має: а) діяти в рамках повноважень, визначених у довіреності, в якій мають бути визначені окремі умови взаємовідносин клієнта і банку; б) діяти строго у рамках повноважень, визначених у довіреності, в якій мають бути визначені терміни взаємовідносин клієнта і банку; в) діяти строго у рамках повноважень, визначених у довіреності, в якій мають бути визначені усі умови взаємовідносин клієнта і банку; г) діяти у рамках повноважень, визначених у довіреності, в якій мають бути визначені цінові умови взаємовідносин клієнта і банку.

11. Купівля-продаж центральними банками державних цінних паперів здійснюється з метою: а) суто отримання доходу; б) виконання функції агента уряду; в) оперативного регулювання

обсягу грошової маси в обігу; г) стратегічного регулювання економіки країни.

12. Регулювання готівкового грошового обігу в Україні полягає в регламентації Національним банком: а) безготівкових розрахунків; б) касових оборотів комерційних банків; в) касових операцій установ НБУ; г) касових операцій підприємств та організацій; д) платежів готівкою громадян; е) міжбанківських розрахунків.

13. За умови сплати процентів депозитні та ощадні сертифікати класифікуються на: а) у разовому порядку і серіями; б) іменні та на пред'явника; в) строкові та до запитання; г) авансові, з регулярною сплатою відсотків по закінченні розрахункового періоду та з виплатою відсотків у день погашення сертифіката.

14. Комерційні банки залучають міжбанківські кредити для: а) скорочення своєї кредитної діяльності з клієнтами; б) отримання прибутку на купівлі-продажу ресурсів; в) виконання вимог щодо нормативів капіталу; г) встановлення тісніших ділових стосунків з клієнтами.

15. Комерційні банки позичають кошти в НБУ через: а) закриті кредитні аукціони; б) ломбардний кредит; в) операції РЕПО; г) усі відповіді правильні.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Акцію номіналом 5 000 грн розміщено банком на ринку цінних паперів. Через рік після розміщення її ринкова ціна становила 7 600 грн. Обчисліть можливий дохід інвестора від різниці цін на акцію і, відповідно, ефективність фінансової операції.

Завдання 2. Власник облігації номіналом 1 000 грн із купонною ставкою 20 % річних продав її через 160 днів після чергової виплати дивідендів. Визначити суму купонного доходу продавця.

Завдання 3. Облігацію придбано на ринку за ціною 1 650 грн, її погашення – через п'ять років за номіналом

1 400 грн. Обчислити ефективність цієї операції стосовно різниці цін купівлі – погашення.

Завдання 4. 10 вересня 2023 р. АКБ «Аваль» купив 10 000 акцій АТ «Темп». Номінальна вартість акції 2,5 грн за курсовою ціною на загальну суму 30 000 грн. 15 січня 2024 р. банк одержав дивіденди розрахунку 20 % річних. У 2024 року акції АТ «Темп» зросли в ціні на ринку і банк продав через брокера всі акції на біржі за ціною 4 грн за акцію. Брокерові банк заплатив винагороду 3 % від загальної суми акцій. Визначити загальну суму доходу банку від проведення цих операцій.

Завдання 5. Визначити, яку суму сплатив дисконтний банк пред'явникові векселя при його дисконтуванні, якщо: вексель терміном до 20 травня поточного року; сума векселя – 23 000 грн; вексель надано до дисконту 11 квітня поточного року. Ставка дисконту – 15 % річних.

Практичне заняття № 9

ТЕМА 9. Операції банків в іноземній валюті

Мета заняття: засвоїти теоретичний матеріал та вміти використовувати знання при здійсненні операцій банків в іноземній валюті.

Питання для обговорення на занятті

1. Розкрийте сутність і роль зовнішньоекономічного контракту.
2. В чому полягає сутність котирування валюти?
3. Які форми розрахунків використовуються у зовнішньоекономічній діяльності?
4. Кредитування експортно-імпортних угод.
5. Яким чином відбуваються посередницькі операції банків з іноземною валютою?
6. Розкрийте сутність поняття «валютна позиція банків».
7. Які відмінні риси притаманні відкритій і закритій валютній позиції банківської установи?

Тести для перевірки знань

1. Співвідношення вимог та зобов'язань банку в кожній іноземній валюті та в кожному банківському металі зветься: а) валютна секція; б) валютна позиція; в) валютний ризик; г) валютний арбітраж.

2. Відкрита валютна позиція є короткою, якщо: а) банк отримав збитки від операцій з валютою; б) обсяг зобов'язань за проданою валютою та банківськими металами перевищує обсяг вимог; в) обсяг вимог за купленою валютою та банківськими металами перевищує обсяг зобов'язань; г) обсяг валютних активів за період скоротився більш ніж на 10 %.

3. Норматив ризику загальної довгої валютної позиції банку не має перевищувати: а) 20 % регулятивного капіталу; б) 20 % статутного капіталу; в) 50 % регулятивного капіталу; г) 50% статутного капіталу.

4. На поточний рахунок в іноземній валюті фізичної особи-резидента України не можна зараховувати: а) готівкову валюту; б) валюту за платіжними документами, що надіслані з-за кордону на ім'я власника рахунку; в) валюту, одержану з-за кордону від юридичної особи-нерезидента як оплату праці; г) валюту, одержану від юридичної особи-резидента як оплату праці.

5. З вкладного рахунку в іноземній валюті фізичної особи-резидента не можна здійснювати такі операції: а) виплата готівкою; б) виплата платіжними документами; в) перерахування на власний поточний чи вкладний рахунок в іноземній валюті в іншому уповноваженому банку України; г) виплата готівкою в грошовій одиниці України.

6. Міжнародні банки – це національні банківські установи універсального типу, які мають широко розгалужену і тісно інтегровану систему зарубіжних підрозділів і активно працюють на світових фінансових ринках: а) так; б) ні.

7. Формою міжнародних розрахунків не є: а) банківський переказ; б) акредитив; в) інкасо; г) розрахунковий чек.

8. Доручення експортера (кредитора) до свого банку одержати від імпортера (платника, боржника) безпосередньо

або через інший банк певну суму зветься: а) банківський переказ; б) інкасо; в) акредитив; г) вексель.

9. Які акредитиви не можуть використовуватися в міжнародній практиці: а) безвідкличні; б) відкличні; в) підтверджені; г) непідтверджені.

10. Методами банківського кредитування експорту не є: а) аванси під інкасо; б) фінансування по документарному акредитиву; в) акцептні кредитні лінії; г) проєктне фінансування.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Підприємство «Кентавр» поставило партію кольорових металів за кордон концерну «А1 Ю» на суму 250 тис. доларів США на умовах використання інкасової форми розрахунків. Поставка товару здійснюється залізницею.

Необхідно:

1. Схематично зобразити учасників цієї форми міжнародних розрахунків.

2. Зазначити переваги і недоліки використання інкасо в міжнародних розрахунках. Для кого з учасників така форма міжнародних розрахунків є більш вигідною?

Завдання 2.

1. До СФКБ «ПриватБанк» м. Тернопіль, МФО 337576 звернулося ТОВ «Альфа» з проханням відкрити йому поточні валютні рахунки в доларах США та євро.

2. Для розрахунків з іноземним партнером фірмою «Ізраел» за експортовану в Україну продукцію (обладнання для переробки сільськогосподарської сировини) за придбані товари клієнту необхідно купити 150 тис. євро та відкрити на його користь безвідкличний покритий акредитив у «Дрезден-банк» (м. Дрезден) (відповідно до договору купівлі-продажу № 14 від 01.02.2001 р.).

Необхідно:

1. Складіть перелік необхідних документів для відкриття валютного рахунку.

2. Відкрийте відповідні рахунки.

3. Складіть перелік документів, які є підставою для купівлі іноземної валюти на Міжбанківському валютному ринку України при розрахунках з нерезидентами за торговими операціями.

4. Складіть заяву на купівлю іноземної валюти.

Завдання 3. Іноземна фірма має намір вкласти 300 000 дол. США на термін шість місяців. Є два варіанти вкладення коштів: євродоларовий депозит під 8 % річних або облігації внутрішньої державної позики уряду України під 23 % річних. На дату інвестування спот – курс гривні становив $USD/UAH = 2,9700$. Проаналізуйте доходність та рівень ризику кожного з напрямків вкладення коштів, а також переваги та недоліки укладання форвардного валютного контракту.

Завдання 4. Українська фірма 12 жовтня відвантажила товар, за який має одержати виручку на суму 700 000 дол. США протягом листопада, але точна дата надходження коштів невідома. Після одержання коштів фірмі потрібно буде придбати гривні за долари США для закупівлі устаткування на ринках України. Протягом періоду з 12 жовтня по 30 листопада очікується підвищення курсу гривні відносно долара США. З метою страхування валютного ризику фірма звертається до комерційного банку й укладає з ним опціонний валютний контракт на таких умовах: опціон продажу за доларами США на суму 700 000 дол. США; термін – з 01 по 30 листопада; ціна виконання $USD/UAH = 2,5800$; опціонна премія становить 50 000 грн. Платіж у доларах США фірма одержала 26 листопада.

Визначте та проаналізуйте результати опціонної валютної угоди при різних спот-курсах на дату отримання коштів:

а) $USD/UAH = 2,5800$;

б) $USD/UAH = 2,6400$;

в) $USD/UAH = 2,5000$.

Завдання 5. Банк може запропонувати клієнту два варіанти кредитування поставки обладнання з Німеччини.

1. Сума кредиту – 200 млн грн, процентна ставка 8 % річних, використання кредиту відбувається рівномірно протягом 5 років, погашення відбувається 10 рівними внесками

два рази на рік, починаючи через 6 місяців після останнього використання.

2. Сума кредиту – 200 млн грн, процентна ставка – 10 % річних; використання рівномірне протягом 3 років; погашення 10 рівними річними внесками, починаючи через 6 місяців після останнього використання.

Визначте вартість кредиту за кожним варіантом кредитування та оберіть той з них, який є більш прийнятним для позичальника з погляду мінімізації витрат.

Завдання 6. Банк уклав міжнародну угоду фінансового лізингу. За цією угодою придбане обладнання ринковою вартістю 2 млн грн, строк лізингу – 5 років. Процентна ставка, що прирощується – 12 % річних, сплачується в кінці кожного періоду платежу. Договором передбачене придбання обладнання після закінчення строку лізингу (ціна придбання – 0 грн). Визначений строк корисного використання обладнання – 7 років. Періодом сплати вважається рік.

Необхідно:

1. Розрахуйте суму лізингових платежів згідно з даними умовами угоди з фінансового лізингу.
2. Складіть графік сплати лізингових платежів, якщо оплата здійснюється на початку кожного періоду.

Практичне заняття № 10

ТЕМА 10. Фінансовий аналіз діяльності банків

Мета заняття: сформувати вміння та навички здійснення фінансового аналізу діяльності банків.

Питання для обговорення на занятті

1. Які є об'єкти і суб'єкти економічного аналізу діяльності банку?
2. У чому особливості напрямів та критеріїв аналізу банківської діяльності?
3. Балансовий звіт банку та складові його аналізу.

4. Капітал, активи та зобов'язання банку.
5. Які фактори впливають на платоспроможність банку?
6. У чому значення коефіцієнтного аналізу?
7. Яким чином здійснюється аналіз прибутків та збитків банку?
8. Якими показниками користуються при аналізі прибутковості банку?
9. Етапи аналізу ефективності діяльності.
10. Чистий спред, чиста процентна маржа.
11. Які існують методичні засади розрахунку економічних нормативів діяльності банку?

Тести для перевірки знань

1. Для аналізу ефективності банківської діяльності найважливішими є показники: а) прибутковість активів (ROA) і прибутковість капіталу (ROE); б) ринкова ціна акцій банку та ринкова ціна регулятивного капіталу; в) ринкова ціна акцій банку та ринкова ціна основного капіталу; г) прибутковість активів (ROA) і мультиплікатор капіталу (МК).

2. Мультиплікатор капіталу (МК) – це: а) відношення загальних активів до власного капіталу банку; б) відношення середніх активів до власного капіталу банку; в) відношення загальних активів до регулятивного капіталу банку; г) відношення середніх активів до регулятивного капіталу банку.

3. Активи високоліквідні – це: а) кошти на рахунку, в касі, вкладені в майно; б) ресурси, що контролюються установою, які набуто в результаті попередніх операцій; в) кошти та активи, які можуть бути легко трансформовані у наявні кошти.

4. Безпосередній вплив на розмір власного капіталу банку мають фактори: а) обсяги пасивних операцій; б) особливості клієнтів банку; в) обсяги ризиків активних операцій; г) характер кредитної політики комерційного банку.

5. Капітал можна вважати достатнім, якщо: а) покриває основні витрати, передбачені планом розвитку банку; б) забезпечує можливість надавати традиційні послуги; в) відображає

уявлення суспільства про величину капіталу неплатоспроможного банку; г) його розмір збалансований з обсягами запланованих активних операцій банку.

6. Достатність капіталу банку – це: а) спроможність капіталу банку в повному обсязі та ефективно реалізувати притаманні йому функції; б) спроможність капіталу банку забезпечувати фінансову стабільність, прибуткову діяльність, надійність; в) спроможність капіталу банку забезпечувати довіру з боку інвесторів, кредиторів і вкладників протягом усього періоду свого функціонування; г) усі відповіді правильні.

7. Власний капітал виконує такі функції: а) захисна, регулююча та оперативна; б) захисна, стимулююча та оперативна; в) регулююча, стимулююча та оперативна; г) контрольна, регулююча та оперативна.

8. Основний капітал банку включає розкриті резерви: а) які створені або збільшені завдяки нерозподіленому прибутку; б) надбавок до курсу акцій; в) додаткових внесків акціонерів у капітал; г) усі відповіді правильні.

9. Джерела формування капіталу банку: а) статутний капітал; б) власні кошти акціонерів; в) фонд преміювання; г) прибуток банку.

10. Нерозподілений прибуток у складі власного капіталу банку – це: а) залишок після розподілу чистого прибутку на сплату податків, формування резерву та виплату дивідендів власникам; б) залишок, який призначається на капіталізацію; в) залишок, який призначається на розширення банківського бізнесу; г) залишок після розподілу чистого прибутку на сплату податків, формування резерву та виплату дивідендів власникам та залишок, який призначається на капіталізацію.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Визначте кредитний потенціал банку «Галичина» та його вільні кредитні ресурси за трьома варіантами. Зробіть необхідний висновок про забезпеченість банку кредитними ресурсами станом на X день 202X року.

№ пор.	Назва статті	Варіант (тис. грн)		
		I	II	III
1	Статутний капітал	5900	5800	6000
2	Загальні резерви	2000	1520	1620
3	Прибуток	700	150	100
4	Кошти на рахунках підприємств	9000	8500	7200
5	Кошти на рахунках фізичних осіб	550	280	3000
6	Кредити, одержані від інших банків	740	500	40
7	Норма обов'язкових резервів за коштами юридичних осіб	6%	6%	6%
8	Надані кредити	2500	4000	3250
9	Інші активи	600		320

Завдання 2. На основі наведених у таблиці даних необхідно:

1. Розрахувати розмір власного капіталу банку в наступному році для збереження співвідношення власного капіталу і активів банку на рівні минулого року.

2. Пояснити, які додаткові умови мають бути виконані банком для того, щоб при заданих значеннях його активів у 2022 році норматив достатності його регулятивного капіталу залишався на рівні 2021 року.

Вихідні дані ПАТ «Б-банк»

№ з/п	Показники	Попередній рік	Наступний рік
1	Сукупні активи банку, тис. грн	2854910	3267170
2	Валовий прибуток банку, тис. грн	30126	38026
3	Нерозподілений прибуток банку, %	48,0	51,0

Розв'язок:

1. Власний капітал = отриманий прибуток / темп приросту активів.

- 1.1. Темп зростання активів: $3267170 : 2854910 = 114,44$.
 - 1.2. Темп приросту активів: $114,44 - 100 = 14,44$.
 - 1.3. Чистий прибуток банку: $38026 \times 0,82 = 31181,32$ тис. грн.
 - 1.4. Отриманий прибуток: $31181,32 \times 0,51 = 15902,47$ тис. грн.
- Власний капітал: $15902,47 : 0,1444 = 110127,93$ тис. грн.

2. Для підтримки нормативу достатності регулятивного капіталу банку необхідно, щоб залишалася незмінною структура його активів, оскільки ступінь ризиків активів за їх групами різна, а норматив достатності регулятивного капіталу банку розраховується як відношення величини регулятивного капіталу до активів, зважених за ступенем ризику.

Завдання 3. На основі наведених у таблиці даних необхідно:

1. Розрахувати розмір власного капіталу банку в наступному році для збереження співвідношення власного капіталу й активів банку на рівні минулого року.
2. Вказати, як зміниться за таких умов значення показника ROA у наступному році у порівнянні з попереднім роком.
3. Знайти значення показника рентабельності капіталу в наступному році.

Вихідні дані ПАТ «В-банк»

№ з/п	Показники	Попередній рік	Наступний рік
1	Сукупні активи банку, тис. грн	724295	900462
2	Валовий прибуток банку, тис. грн	74080	93020
3	Нерозподілений прибуток банку, %	38,0	42,0

Весь прибуток банку оподатковується за діючою ставкою.

Завдання 4. На основі даних діяльності ПАТ «Пролісок»: у 2022 р. активи банку становили 39 6857 тис. грн, у 2023 р. вони зростуть до 429 640 тис. грн. Прибутковість капіталу банку в 2023 році планується на рівні 12,6 %. У 2023 р. доходи банку складуть 48 673 тис. грн, а витрати – 39 864 тис. грн. Весь прибуток банку оподатковується за діючою ставкою (18 %).

Необхідно:

1. Розрахувати розмір власного капіталу банку в 2023 році.
2. Розрахувати суму нерозподіленого прибутку, необхідної для підтримки на колишньому рівні співвідношення між власним капіталом і активами банку.
3. Розрахувати частку отриманого банком прибутку.

Розв'язок:

- 1.1. Темп зростання активів банку:

$$42\,9640 \text{ тис. грн} / 39\,6857 \text{ тис. грн} = 108,26.$$

- 1.2. Власний капітал: (чистий прибуток / ROE):

$$\begin{aligned} ((48\,673 - 39\,864) \times 0,75) : 0,126 &= (8809 \times 0,75) : 0,126 = \\ &= 6606,15 : 0,126 = 52\,434,52 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

- 2.1. Нерозподілений прибуток: (коеф. приросту активів $\times$ власний капітал):

$$(0,0826 : 0,126) \times 6606,15 = 0,656 \times 6606,15 = 4330,6 \text{ тис. грн}$$

або:

$$0,0826 \times 52\,434,52 = 4330,6.$$

3. Частка утриманого прибутку в чистому прибутку банку:

$$4330,6 : 6606,15 = 65,6.$$

Завдання 5. Позичкові активи банку становлять 325 млн грн, вкладення в цінні папери – 173 млн грн, неробочі активи – 168 млн грн, процентні доходи банку – 119,5 млн грн, непроцентні доходи – 57,9 млн грн, процентні витрати – 56,2 млн грн, непроцентні витрати – 71,4 млн грн, зобов'язання банку – 407 млн грн. Весь прибуток банку оподатковується за ставкою 18 %.

Необхідно:

1. Вказати прибутковість власного капіталу банку.
2. Дати економічну оцінку результатів розрахунку.

Практичне заняття № 11

ТЕМА 11. Банківська статистика

Мета заняття: засвоїти теоретичний матеріал та сформувати навички використання методів банківської статистики.

Питання для обговорення на занятті

1. Предмет і методи банківської статистики.
2. Які завдання виконує банківська статистика?
3. Розкрийте сутність методів банківської статистики.
4. Яким чином слід здійснювати статистику залучення ресурсів банку?
5. Які показники характеризують рівень дохідності банківської діяльності?
6. У чому сутність і значення факторного аналізу витрат банківської діяльності?
7. Розкрийте напрями і методи аналізу прибутку та прибутковості банківської діяльності.

Тести для перевірки знань

1. Для аналізу прибутковості та ефективності діяльності банку використовуються такі коефіцієнти: а) дохід на активи; б) приросту; в) оновлення; г) чистий спред; д) дохід на капітал.
2. Основний капітал банку – це: а) грошові кошти, що забезпечують його фінансову основу; б) статутний капітал, резервний капітал; в) грошові кошти, що доповнюють загальний власний капітал; г) невикористані резерви, що призначаються для страхування активних операцій комерційних банків.
3. Додатковий капітал – це: а) грошові кошти, що забезпечують його фінансову основу; б) статутний капітал, резервний капітал; в) грошові кошти, що доповнюють загальний власний капітал; г) невикористані резерви, що призначаються для страхування активних операцій комерційних банків.
4. Власний капітал-брутто – це: а) сума усіх фондів банку та нерозподіленого прибутку за балансом; б) сума вкладень

банку в господарську діяльність підприємств та організацій; в) сума витрат майбутніх періодів; г) частина власних коштів банку, що може бути використана як кредитні ресурси.

5. Співвідношення капіталу банку і активів, зважених щодо відповідних коефіцієнтів за ступенем ризику, – це норматив: а) достатності капіталу; б) капіталу; в) платоспроможності; г) мінімального розміру статутного капіталу.

6. Власний капітал-нетто – це: а) сума усіх фондів банку та нерозподіленого прибутку за балансом; б) сума вкладень банку в господарську діяльність підприємств та організацій; в) сума витрат майбутніх періодів; г) частина власних коштів банку, що може бути використана як кредитні ресурси.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Маємо вихідні дані ПАТ «Кентавр»: у 2020 р. активи банку становили 396 857 тис. грн, у 2021 р. вони зростуть до 429 640 тис. грн. Прибутковість капіталу банку в 2021 році планується на рівні 12,6 %. У 2021 р. доходи банку складуть 48 673 тис. грн, а витрати – 39 864 тис. грн. Весь прибуток банку оподатковується за діючою ставкою (18 %).

Необхідно:

1. Розрахувати розмір власного капіталу банку в 2021 році.
2. Розрахувати суму нерозподіленого прибутку, необхідної для підтримки на колишньому рівні співвідношення між власним капіталом і активами банку.
3. Розрахувати частку отриманого банком прибутку.

Розв'язок:

1. Темп зростання активів банку:

$$429\,640 \text{ тис. грн} / 396\,857 \text{ тис. грн} = 108,26.$$

Власний капітал: (чистий прибуток / ROE):

$$\begin{aligned} ((48\,673 - 39\,864) \times 0,75) : 0,126 &= (8809 \times 0,75) : 0,126 = \\ &= 6606,15 : 0,126 = 52\,434,52 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

2. Нерозподілений прибуток: (коеф. приросту активів × власний капітал):

$$(0,0826 : 0,126) \times 6606,15 = 0,656 \times 6606,15 = 4330,6 \text{ тис. грн}$$

або:

$$0,0826 \times 52\,434,52 = 4330,6.$$

3. Частка утриманого прибутку в чистому прибутку банку:

$$4330,6 : 6606,15 = 65,6.$$

Завдання 2. Маємо такі вихідні дані: у 2021 році активи банку становили 40 9562 тис. грн, у 2021 році вони зростуть до 4 286 400 тис. грн. У 2021 році прибутковість капіталу банку планується на рівні 14,0 %, доходи складуть 51 704 тис. грн, витрати – 42 864 тис. грн. Весь прибуток банку оподатковується ставкою 18 %.

Необхідно:

1. Розрахувати розмір власного капіталу банку в 2021 році.
2. Розрахувати суму нерозподіленого прибутку, необхідної для підтримки на колишньому рівні співвідношення між власним капіталом та активами банку.

3. Розрахувати частку отриманого банком прибутку.

Завдання 3. Позичкові активи банку становлять 325 млн грн, вкладення в цінні папери – 173 млн грн, неробочі активи – 168 млн грн, процентні доходи банку – 119,5 млн грн, непроцентні доходи – 57,9 млн грн, процентні витрати – 56,2 млн грн, непроцентні витрати – 71,4 млн грн, зобов'язання банку – 407 млн грн. Весь прибуток банку оподатковується за ставкою 18 %.

Необхідно:

1. Вказати прибутковість власного капіталу банку.
2. Дати економічну оцінку результатів розрахунку.

Практичне заняття № 12

ТЕМА 12. Сучасний інструментарій аналізу банку

Мета заняття: засвоєння теоретичного матеріалу та вміння використовувати сучасний інструментарій аналізу банку.

Питання для обговорення на занятті

1. Яка мета і завдання зовнішнього аналізу діяльності банку?
2. Внутрішній аналіз діяльності банку.
3. Які є види стратегії управління активами і пасивами банку?
4. Моделі управління активами і пасивами банку.
5. В чому сутність методики декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу банківської установи?
6. Які стратегічні цілі, показники відображаються у комплексному фінансовому плані діяльності банку?
7. Розкрийте сутність хеджування валютного ризику.

Тести для перевірки знань

1. Основним інформаційним джерелом для здійснення аналізу є: а) статут комерційного банку; б) касова книга; в) баланс комерційного банку; г) немає вірної відповіді.
2. Балансовий прибуток банку – це: а) отримані кошти від кредитування фізичних та юридичних осіб і занесені в баланс; б) загальна сума прибутку від усіх видів діяльності банку, яка відображається в балансі; в) різниця між активами та зобов'язаннями банку, що відображається в балансі; г) усі відповіді правильні.
3. Коефіцієнт ризику активів комерційного банку за кошти до запитання в інших банках, строкові депозити, які розміщені в інших банках: а) 10 %; б) 5 %; в) 50 %; г) 0 %.
4. Завданням аналізу є: а) визначення відсоткової ставки кредитів що надаються банком; б) визначення джерел, якості і стійкості банківських доходів; в) дотримання всіх вимог щодо ліквідності; г) немає правильної відповіді.

5. Коефіцієнт ризику активів комерційного банку за кредити, надані центральним органам державного управління, становить: а) 15 %; б) 5 %; в) 10 %; г) 20 %.

Ситуаційні завдання

Задання 1. Банк «Аваль» надав ТОВ «Сігма» кредит у сумі 310 тис. дол США терміном на 4 місяці під 19,8 % річних. Кредит оформлений кредитним договором між банком «Аваль» і позичальником ТОВ «Сігма» тристороннім договором страхування відповідальності позичальника за неповернення кредиту між позичальником, страховою компанією і банком. Відповідно до договору страхування відповідальність страховика по основному боргу – 75 %. В забезпечення також прийнято будівлю не виробничого призначення балансовою вартістю 330 тис. дол США з розрахунку 70 % його вартості. Позичальник після закінчення терміну кредитування не повернув банку ні суми основного боргу, ні суми відсотків за користування кредитом.

Необхідно:

1. Розрахувати суму непокритого збитку банку.
2. Пояснити дії банку щодо покриття невідшкодованої суми збитків.

Задання 2. ПАТ «У-банк» надав кредит у сумі 4 млн грн з 1 березня по 15 травня 2022 року на умовах сплати 19,4 % річних по терміновій позиції. Кредитним договором обумовлено підвищення процентної ставки на 15 % при пролонгації кредиту, на 50 % – при його простроченні. Як забезпечення надана гарантія підприємства (термін гарантії – до 20 травня). Кредит був пролонгований на 13 днів, після чого був погашений.

Необхідно:

1. Розрахувати загальну суму сплачених банку відсотків.
2. Ухвалити рішення щодо документального оформлення пролонгації.

Розв'язок:

1. Для розрахунку загальної суми сплачених банку відсотків знайдемо:
 - 1.1. Суму відсотків по терміновій позиції – 0,18 млн грн.
 - 1.2. Відсоткову ставку за пролонгований кредит:
$$18 \times 1,15 = 20,7 \%$$
 - 1.3. Суму відсотків за пролонгований кредит – 0,03 млн грн.
 - 1.4. Разом сума відсотків за фактичний термін користування кредитом: $0,18 + 0,03 = 0,21$ млн грн.
2. Пролонгація оформляється додатковою угодою до кредитного договору. Термін пролонгації – до 28 травня, сума – 5 млн грн. Процентна ставка – 20,7 %.

Практичне заняття № 13

ТЕМА 13. Банківський менеджмент

Мета заняття: засвоїти теоретичний матеріал та вміти використовувати знання при вирішенні завдань управління банківською діяльністю.

Питання для обговорення на занятті

1. Розкрийте сутність поняття «банківський менеджмент».
2. Яким принципам відповідає формування банківського менеджменту?
3. Які функції виконує банківський менеджмент?
4. Мета і суть стратегічного банківського менеджменту.
5. Операційний менеджмент та його відмінності від стратегічного.
6. Які завдання виконує система організації контролю банківського менеджменту?
7. Ефективність управління інформаційними банківськими технологіями.
8. Яким чином здійснюється організація ефективних систем банківської безпеки?

Тести для перевірки знань

1. Зовнішні фактори впливу на фінансову стабільність банків включають: а) ризикові; б) політичні; в) державні; г) законодавчі.

2. Механізмом передання і глобального поширення системної кризи є: а) нагляд за діяльністю банків; б) втрата ділової репутації окремого банку; в) засоби обмеження спекулятивного зростання фінансових ринків; г) специфічні кредитно-фінансові взаємозв'язки між інститутами.

3. До процесу ризик-менеджменту банку залучаються: а) підрозділ з ризик-менеджменту; б) фронт-офіси; в) спостережна рада; г) служба безпеки банку; д) правління банку.

4. У функції кредитного комітету банку входить: а) аналіз співвідношення собівартості послуг та ринкової конкурентоспроможності діючих тарифів, відповідає за політику банку з питань операційних доходів; б) розгляд питань відповідності строковості активів та пасивів; в) оцінка якості активів банку; г) розробка пропозицій щодо формування резервів на покриття можливих збитків від їх знецінення; д) розробка пропозицій щодо формування резервів на покриття можливих збитків від знецінення активів.

5. Залежно від стадії розвитку кризи видами антикризового управління є: а) реактивне; б) посткризове; в) пасивне; г) упереджувальне.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Одним із важливих завдань менеджменту банку визначено підвищення прибутковості капіталу ROE до 15 %. Банк має активи в розмірі 650 000 тис. грн, а капітал становить 41 000 тис. грн. Операційні витрати плануються в розмірі 3 300 тис. грн, податки – 280 тис. грн, непроцентні доходи – 160 тис. грн.

Необхідно:

1. Знайти процентний дохід, який забезпечив би бажаний рівень прибутковості капіталу.

2. Обґрунтувати дії менеджменту банку.

Завдання 2. Визначити нормативи кредитного ризику Н7 і Н8 та їх дотримання банком, якщо: максимальний розмір кредитів, гарантій, поручительств, наданих одному інсайдеру – 1,8 млн грн; максимальний сукупний розмір кредитів, гарантій, поручительств виданих інсайдерам – 3,6 млн грн; резерв за активними операціями – 1,1 млн грн; регулятивний капітал – 14,2 млн грн.

У чому полягає сутність та необхідність банківського регулювання? Які групи економічних нормативів регулювання діяльності банків згідно з чинним законодавством встановлює НБУ?

Завдання 3. Згідно з існуючими принципами банківського менеджменту, дослідити організаційну структуру управління банком та обґрунтувати пропозиції її удосконалення.

Практичне заняття № 14

ТЕМА 14. Регулювання, нагляд і контроль банківської діяльності

Мета заняття: засвоїти теоретичний матеріал та вміти використовувати знання при вирішенні ситуаційних завдань.

Питання для обговорення на занятті

1. Визначте поняття «банківське регулювання», «банківський нагляд», «банківський контроль».
2. Форми регулювання банківської діяльності.
3. Служба забезпечення банківського контролю.
4. Які функції притаманні Комітету банківського нагляду?
5. Створення угоди Базель-I.
6. Впровадження угоди Базель-II.
7. Які напрями державного регулювання банківської діяльності?
8. Роль і значення фінансових інструментів державного регулювання.
9. Охарактеризуйте основні завдання системи регулювання та нагляду банківської діяльності.

Тести для перевірки знань

1. Під регулюванням банківської діяльності розуміють:
а) створення сприятливих умов для функціонування банків;
б) створення відповідної правової бази; в) розробку порядку реєстрації і ліцензування комерційних банків; г) усі відповіді правильні.

2. Інституційна побудова системи банківського регулювання та нагляду визначається: а) особливостями історичного та економічного розвитку; б) традиціями; в) характером банківської системи; г) усі відповіді правильні.

3. Згідно з діючим законодавством, до складу додаткового капіталу банку входять: а) розкриті резерви, що створені за рахунок нерозподіленого прибутку; б) прибуток минулих років; в) фактично сплачений зареєстрований статутний капітал; г) резерви під стандартну заборгованість клієнтів за кредитними операціями.

4. Мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1) для банків, які здійснюють свою діяльність на території всієї України, станом на 1 січня 2013 року повинен складати: а) 1 000 000 млн євро; б) 3 000 000 млн євро; в) 5 000 000 млн євро; г) 5 500 000 млн євро.

5. Коротка відкрита валютна позиція виникає тоді, коли: а) зобов'язання перевищують вимоги; б) вимоги перевищують зобов'язання.

6. Національний банк України здійснює функцію банківського регулювання та нагляду згідно закону України: а) «Про НБУ»; б) «Про банки і банківську діяльність»; в) а, б.

7. На яких стадіях функціонування банків здійснюється банківський нагляд: а) створення нових банків та їхніх установ; б) діяльності банків; в) реорганізації та ліквідації; г) усі відповіді правильні.

8. Внутрішньовідомчий контроль здійснює: а) комітет по справах банків; б) регіональні комісії по справах банків; в) центральний банк або міністерство фінансів.

9. До стабільно працюючих, фінансово-стійких банків, які виконують економічні нормативи, мають добру ділову репутацію, здійснюється: а) нагляд високого рівня; б) загальний нагляд; в) інтенсивний нагляд.

10. Інспектування та оцінка комерційних банків за результатами їх діяльності здійснюються за допомогою: а) вступного нагляду; б) попереднього нагляду; в) поточного нагляду.

Ситуаційні завдання

Задання 1. В умовах воєнного стану виникли певні труднощі в роботі банківської системи України. Яким чином НБУ може захищати інтереси кредиторів та вкладників комерційних банків в сучасних умовах? Визначити, яким чином НБУ може підтримувати фінансовий стан банків.

Задання 2. Наведіть порівняльну характеристику організаційної структури комерційного банку та НБУ. Наведіть приклади взаємної співпраці комерційного та центрального банків у довоєнному періоді та які перспективи можна відзначити в сучасних умовах.

Завдання 3. Проведіть дослідження функціонування банків з іноземним капіталом та обґрунтуйте позитивні і негативні вектори їх діяльності. Яке значення вони матимуть у післявоєнному відновленні економіки України?

Практичне заняття № 15

ТЕМА 15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності

Мета заняття: сформувати вміння та навички фінансового моніторингу банківської діяльності.

Питання для обговорення на занятті

1. Надайте поняття системі фінансового моніторингу в Україні.

2. Охарактеризуйте суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу.

3. У чому полягає сутність та економіко-правова характеристика поняття «легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом»?

4. Опишіть процес «відмивання грошей» через фінансову систему.

5. Наведіть приклади легалізації злочинних доходів.

Тести для перевірки знань

1. Обов'язковий фінансовий моніторинг – це: а) сукупність заходів спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу з аналізу інформації щодо фінансових операцій, що надається суб'єктами вторинного фінансового моніторингу, а також заходів з перевірки такої інформації відповідно до законодавства України; б) сукупність заходів спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу з аналізу інформації щодо фінансових операцій, що надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу, а також заходів з перевірки такої інформації відповідно до законодавства України; в) сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу; г) сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу.

2. Фінансовий моніторинг – це: а) сукупність заходів спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу з аналізу інформації щодо фінансових операцій, що надається суб'єктами вторинного фінансового моніторингу, а також заходів з перевірки такої інформації відповідно до законодавства України; б) сукупність заходів спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань

фінансового моніторингу з аналізу інформації щодо фінансових операцій, що надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу, а також заходів з перевірки такої інформації відповідно до законодавства України; в) сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу; г) сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу.

3. Суб'єкти первинного фінансового моніторингу – це: а) банки, страхові компанії, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи; б) платіжні організації, члени платіжних систем, еквайрінгові та клірингові установи; в) товарні, фондові та інші біржі; г) усі відповіді правильні.

4. Суб'єкти державного фінансового моніторингу – це: а) Національний банк України; б) Міністерство фінансів України; в) Міністерство юстиції України; г) усі відповіді правильні.

5. Наглядовим органом банківського сектору у сфері фінансового моніторингу виступає: а) Національний банк України; б) Міністерство фінансів України; в) Міністерство юстиції України; г) Міністерство економіки України.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Якого рівня прибутковості активів має досягти банк, аби забезпечити прибутковість капіталу на рівні 20 %, якщо відношення власного капіталу до активів становить: а) 1:25; б) 1:10?

Необхідно:

1. Здійснити запропоновані розрахунки показників.
2. Зробити висновки щодо управлінських рішень банку.

Розв'язок:

$$1.1. ROA1 = 20 \times (1:25) = 0,8 (\%);$$

$$1.2. ROA2 = 20 \times (1:10) = 2 (\%).$$

2. Отже, якщо ризик банку як відношення власних та залучених коштів знижується, то для підтримки стабільного рівня прибутковості капіталу необхідно підвищити показник ROA з 0,8 % до 2 %.

Завдання 2. Якого рівня прибутковості активів має досягти банк, аби забезпечити прибутковість капіталу на рівні 25 %, якщо відношення власного капіталу до активів становить: а) 1:20; б) 1:30?

Необхідно:

1. Здійснити запропоновані розрахунки показників.
2. Зробити висновки щодо управлінських рішень банку.

Завдання 3. На основі інформаційно-аналітичних публікацій дослідити зарубіжний досвід здійснення фінансового моніторингу банківської діяльності.

Практичне заняття № 16

ТЕМА 16. Фінансова безпека банківського сектору

Мета заняття: сформувати вміння та навички розпізнавати проблеми забезпечення фінансової безпеки банківського сектору

Питання для обговорення на занятті

1. Визначити місце фінансової безпеки банків у системі забезпечення фінансової безпеки країни.
2. Пояснити, у яких аспектах розглядають фінансову безпеку банківської системи.
3. Обґрунтуйте, у чому полягають ключові характеристики фінансової безпеки банків.
4. Пояснити, які завдання мають розв'язувати банки для забезпечення їх фінансової безпеки.
5. Охарактеризувати зовнішні та внутрішні загрози безпеки банків.

Тести для перевірки знань

1. Внутрішній методичний інструментарій забезпечення фінансової безпеки банку – це: а) фінансове планування, фінансовий аналіз, фінансове регулювання, фінансовий контроль; б) банківське регулювання, банківський нагляд, банківський контроль; в) податкове регулювання, податковий нагляд, податковий контроль; г) державне регулювання, державний нагляд, державний контроль.

2. Інструменти забезпечення фінансової безпеки банку бувають: а) грошово-кредитні, економічні, управління фінансами; б) грошово-кредитні, правові, економічні (нормативні й податкові), управління фінансами (фінансовий менеджмент банку); в) грошово-кредитні, фінансовий менеджмент банку; г) грошово-кредитні, правові, управління фінансами (фінансовий менеджмент банку).

3. Система фінансової безпеки банків – це: а) сукупність фінансових важелів і методів діагностики, а також нейтралізація кризових явищ для забезпечення стабільної і ефективної діяльності банківської установи; б) сукупність фінансових важелів і методів діагностики діяльності банківської установи; в) сукупність фінансових важелів і нейтралізація кризових явищ для забезпечення стабільної та ефективної діяльності банківської установи; г) сукупність методів діагностики, а також нейтралізація кризових явищ для забезпечення стабільної й ефективної діяльності банківської установи.

4. Моральний ризик – це: а) дії економічних агентів з максимізації їх власної корисності в збиток іншим внаслідок нерівності інформації; б) дії економічних агентів з максимізації їх власної корисності в збиток іншим внаслідок нерівності інформації та відмінності інтересів, що проявляються в зміні поведінки однієї зі сторін контракту; в) дії економічних агентів з максимізації їх власної корисності в збиток іншим внаслідок нерівності інформації та відмінності інтересів; г) дії економічних агентів з мінімізації їх власної корисності в збиток іншим внаслідок нерівності інформації

та відмінності інтересів, що проявляються в зміні поведінки однієї зі сторін контракту.

5. До можливих наслідків дії моральних ризиків на діяльність банку належать: а) покращення якості кредитного портфеля; б) зменшення обсягів проблемних і безнадійних кредитів; в) втрата конкурентоспроможності; г) підвищення рівня захищеності банку внаслідок здійснення операцій підвищеної ризикованості.

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Наведіть існуючі види зовнішніх загроз фінансової безпеки банків та обґрунтуйте заходи запобігання таким ризикам в сучасних умовах воєнного стану.

Завдання 2. Наведіть існуючі види внутрішніх загроз фінансової безпеки банків та обґрунтуйте заходи запобігання таким ризикам в сучасних умовах воєнного стану.

3. ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є основним засобом опанування студентами навчального матеріалу з дисципліни «Банківська система» у процесі здобуття вищої освіти. Метою самостійної роботи при вивченні цієї дисципліни є набуття додаткових знань, набуття фахових і дослідницьких вмінь та відповідних навичок щодо розуміння функціонування сучасної банківської системи.

Самостійна робота передбачає опрацювання конспекту лекцій та самостійне освоєння навчального матеріалу за темами курсу, опрацювання нормативно-правових актів та питань за темою заняття, виконання тестових завдань, підготовка рефератів та аналітичних доповідей, опрацювання рекомендованої наукової та навчальної літератури, підготовка до іспиту.

Тематика рефератів, аналітичних доповідей

1. Державне регулювання банківської системи України.
2. Моделі банківських систем у країнах з розвиненою ринковою економікою.
3. Аналіз факторів, які впливають на організаційну структуру та правове регулювання банківської системи.
4. Тенденції розвитку банківської системи України за часів незалежності.
5. Проблеми функціонування банківської системи України в умовах війни.
6. Аналіз кредитної політики вітчизняних банків на етапі подолання наслідків фінансової кризи.
7. Дослідження та оцінка посилення позицій іноземного капіталу в банківській системі України.

8. Особливості формування банківських ресурсів на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки.
9. Порівняльна оцінка статутному капіталу банків України.
10. Удосконалення процентної політики банків.
11. Проблеми та сучасні тенденції залучення комерційними банками міжбанківських кредитів.
12. Склад та значення національної системи міжбанківських електронних платежів (НСМЕП).
13. Напрями реформування платіжної системи України.
14. Зарубіжний досвід успішної кредитної діяльності банківських установ.
15. Інвестиційна діяльність комерційних банків як передумова відновлення вітчизняної економіки.
16. Значення та роль банків як учасників ринку цінних паперів.
17. Сучасні тенденції діяльності банків з управління цінними паперами.
18. Міжнародне регулювання боротьби з відмивання грошей в сучасних умовах.
19. Дослідження основних видів зовнішніх загроз банківській установі та їх економічна оцінка.
20. Моральні ризики в банківській діяльності та методи їм запобігання.
21. Особливості виникнення моральних ризиків для різних банківських продуктів.
22. Напрями забезпечення фінансової безпеки банківського сектору України в умовах воєнного стану.
23. Стратегії та методи управління ліквідністю в банку.
24. Конкурентоспроможність банківської системи України в глобалізаційному просторі.
25. Особливості взаємодії банківської системи України з міжнародними фінансовими організаціями.

Тестові завдання

Тема 1. Сутність банківської системи України

1. Головна мета діяльності окремих банків – це: а) трансформація коштів; б) створення платіжних засобів; в) регулювання грошового обігу; г) одержання прибутку.

2. До основних функцій банківської системи відносять: а) трансформаційну; б) емісійну; в) стабілізаційну; г) розподільчу; д) контрольну.

3. Банківська система взаємодіє з: а) бюджетною системою; б) податковою системою; в) валютною системою; г) торговельною системою; д) економічною системою.

4. Ключовим принципом побудови банківських систем у ринкових економіках є: а) однорівнева побудова; б) дворівнева побудова; в) змішана побудова.

5. Визначальною організаційно-правовою ознакою банківської системи є: а) об'єднання банків; б) контроль банківської системи; в) централізоване регулювання банківських резервів.

6. Другий рівень банківської системи України складають: а) інвестиційні банки; б) фінансові компанії; в) комерційні банки; г) державні банки; д) націоналізовані банки.

7. Допоміжну роль у кредитній системі виконують: а) страхові компанії; б) кредитні спілки; в) фінансові компанії; г) трастові компанії; д) брокерські компанії.

8. Серед наведених визначень оберіть принципи сучасної кредитної системи та умови впливу на розвиток економіки: а) концентрація і мобілізація банківського капіталу; б) розвиток науково-технічного прогресу; в) зростання конкуренції між різними видами кредитно-фінансових установ; г) зростання виробництва; д) нагромадження капіталу; е) злиття великих кредитно-фінансових інститутів з потужними промисловими групами; є) інтернаціоналізація діяльності кредитно-фінансових інститутів; ж) підтримка високої норми народногосподарського накопичення.

9. Кредитна система США представлена: а) Центральним банком; б) федеральною резервною системою; в) мережею банківських установ; г) небанківськими фінансово-кредитними інститутами.

10. В Україні кредитна система включає: а) Національний банк України; б) фондову біржу; в) комерційні банки; г) валютну біржу; д) фінансові посередники.

Тема 2. Центральний банк у банківській системі країни

1. Визначити, в чому полягає головне завдання центрального банку: а) обслуговувати комерційні банки; б) контролювати, чи дотримуються комерційні банки вимог чинного законодавства; в) забезпечити сталість національних грошей; г) забезпечити фінансове обслуговування уряду.

2. Який центральний банк краще виконує своє головне завдання: а) який знаходиться в підпорядкуванні уряду; б) який знаходиться в підпорядкуванні президента; в) незалежний від органів законодавчої та виконавчої влади; г) підпорядкований парламенту.

3. Які з названих функцій виконує банк банків: а) кредитує уряд; б) здійснює розрахунково-касове обслуговування комерційних банків; в) зберігає золотовалютний запас країни; г) здійснює валютне регулювання.

4. Таргетування – це: а) форма контролю за діяльністю комерційних банків; б) засіб проведення грошової реформи; в) встановлення цільових орієнтирів грошової маси; г) залік взаємних вимог.

5. Якої організаційної форми Центрального банку не існує: а) державної; б) акціонерної; в) пайової; г) змішаної.

6. Основною функцією НБУ є: а) емісія банкнот і монет; б) підтримка стабільності національної грошової одиниці; в) організація валютного ринку України; г) проведення операцій, пов'язаних із підтримкою ліквідності банківської системи; д) організація міждержавних розрахунків.

7. Найбільша питома вага у структурі доходів НБУ припадає на: а) операційні доходи; б) комісійні доходи; в) процентні доходи; г) доходи від операцій рефінансування.

8. Емісійні операції НБУ умовно можна поділити на: а) два рівні; б) три рівні; в) чотири рівні; г) поділу не існує.

9. Значно зношені – це банкноти: а) зі суттєвими ознаками зносу чи пошкоджень; б) банкноти з утраченими частинами, не менше 55 % початкової площі; в) банкноти, розірвані на смужки, та склеєні; г) усе вище перераховане.

10. Основними напрямками роботи Центрального сховища НБУ є: а) зберігання резервних фондів НБУ; б) контроль за якістю грошових знаків, які надходять від банкотно-монетної фабрики; в) оперативне забезпечення потреб територіальних управлінь центрального банку в грошовій готівці, прийом від них надлишків; г) усе вище зазначене.

Тема 3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва

1. Операції комерційних банків передбачають залучення коштів юридичних осіб та вкладів населення, отримання кредитів від комерційних банків та центрального банку, випуск банківських облігацій, векселів тощо: а) пасивні операції; б) активні операції; в) послуги; г) формування резервів.

2. Операції комерційних банків передбачають розміщення банком власних та залучених коштів з метою отримання прибутків: а) пасивні операції; б) активні операції; в) послуги; г) формування резервів.

3. Доходи від надання банківських послуг банки отримують: а) у вигляді відсотків; б) у вигляді комісійних виплат; в) у вигляді дивідендів; г) у вигляді винагороди.

4. Види банків за формою власності: а) державні, приватні, кооперативні; б) державні, приватні, оптові; в) кооперативні, спеціалізовані, універсальні; г) міжнародні, регіональні, кооперативні.

5. Види банків за масштабами операцій: а) роздрібні, оптові; б) державні, приватні, оптові; в) державні, роздрібні; г) міжнародні, універсальні.

6. Види банків за виконуваними операціями: а) кооперативні, роздрібні; б) спеціалізовані, універсальні; в) спеціалізовані, універсальні, приватні; г) приватні, державні.

7. Банківська установа, яка не є юридичною особою, діє на підставі окремого положення, виступає від імені головного банку, має свій субкореспондентський рахунок і МФО, здійснює банківські операції на основі довіреності головного банку та дозволу, виданого регіональним управлінням НБУ за місцем знаходження: а) представництво банку; б) філія банку; в) територіальне відокремлене безбалансове відділення банку.

8. Найвищим органом управління комерційного банку є: а) кредитний комітет; б) ревізійний комітет; в) управління кредитних операцій; г) правління комерційного банку.

9. Контроль за фінансово-господарською діяльністю здійснює: а) кредитний комітет; б) ревізійна комісія; в) правління комерційного банку; г) дирекція.

10. Величина доходу комерційного банку залежить від: а) розмірів офісу; б) обсягів кредитних вкладень та інвестицій; в) розміру відсоткової ставки; г) кількості нормативних вказівок з НБУ.

Тема 4. Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу

1. Граничний залишок грошей в операційній касі з метою максимального скорочення частих або значних перевезень готівки – це: а) касовий оборот; б) ліміт каси; в) касова готівка; г) правильна відповідь відсутня.

2. Депозитний рахунок відкривається підприємству на підставі укладеного депозитного договору між: а) власником рахунка та НБУ; б) власником рахунка та установою банку; в) власником рахунка та державою; г) усі відповіді правильні.

3. Векселі, що застосовуються в розрахунках між підприємствами: а) розрахункові; б) грошові; в) товарні; г) правильна відповідь відсутня.

4. Система здійснення і регулювання платежів за грошовими вимогами і зобов'язаннями, які виникають між банківськими установами в процесі їх діяльності, – це: а) місцеві розрахунки; б) міжнародні розрахунки; в) міжміські розрахунки; г) міжбанківські розрахунки.

5. Операції з купівлі-продажу векселів – це: а) кредитні операції; б) комісійні операції; в) довірчі операції; г) торговельні операції.

6. До розрахункових операцій відносяться: а) операції з оформленням заборгованості векселями; б) прийняття до сплати переказних векселів на боржників банку; в) видача переказних векселів на боржників банку; г) видача гарантій на забезпечення оплати векселів.

7. Операція з кредитування банком суб'єкта господарювання шляхом придбання векселя до настання строку платежу за ним з дисконтом (зі знижкою) за грошові кошти з метою одержання прибутку від погашення векселя за номінальною вартістю – це: а) обліковий кредит; б) кредит під заставу векселів; в) врахування векселів; г) кредитні операції.

8. У договорі купівлі (продажу) векселів вказується: а) ціна купівлі (продажу) векселів; б) строк та порядок передавання векселів; в) строк та порядок переведення; г) умови переходу права власності на векселі.

9. Поточні рахунки відкриваються: а) тільки акціонерним товариствам для зберігання грошових коштів; б) тільки акціонерним товариствам для зберігання грошових коштів та здійснення розрахунків за всіма видами їх діяльності; в) підприємствам усіх видів і форм власності для зберігання грошових коштів та здійснення розрахунків за всіма видами їх діяльності.

10. Документ, який являє собою письмово оформлене доручення клієнта обслуговуючому банку на перерахування

визначеної суми коштів зі свого рахунка, – це: а) акредитив; б) платіжне доручення; в) правильної відповіді немає.

Тема 5. Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів

1. Рефінансування комерційного банку – це: а) отримання кредиту від НБУ та іншого комерційного банку; б) надання кредиту іншому комерційному банку; в) надання кредиту у вигляді врахування векселів; г) фінансування експортно-імпортних операцій клієнта.

2. Пасивні інвестиційні операції – це операції комерційного банку, пов'язані: а) з випуском і розміщенням акцій; б) з випуском і розміщенням облігацій; в) з придбанням акцій; г) обліком векселів.

3. До основного капіталу банку не включають: а) сплачений і зареєстрований статутний капітал; б) надбавки до курсу акцій і додаткових внесків акціонерів у капітал; в) резерви переоцінки основних засобів; г) розкриті резерви, які створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку.

4. Банкам забороняється: а) емітувати акції на пред'явника; б) емітувати привілейовані акції; в) оголошувати підписку на акції у разі наявності збитків; г) придбавати власні акції, якщо це не призводить до падіння регулятивного капіталу нижче за мінімальний рівень.

5. Норматив адекватності капіталу розраховується як співвідношення: а) балансового капіталу і зважених за ступенем ризику активів і зобов'язань; б) регулятивного капіталу і зважених за ступенем ризику активів і позабалансових зобов'язань; в) балансового капіталу і загальних активів; г) регулятивного капіталу і загальних активів.

6. Резервний капітал банку формується: а) за рахунок відрахувань від прибутку у процентах до регулятивного капіталу; б) за рахунок собівартості у залежності від ризику операцій; в) за рахунок коштів на кореспондентському рахунку у залежності від

обсягу залучених коштів; г) за рахунок прибутку у залежності від ризику операцій.

7. До відвернень банку при розрахунку регулятивного капіталу не відносять: а) вкладення в цінні папери в портфелі банку на інвестиції; б) вкладення в цінні папери в портфелі банку продаж; в) вкладення в асоційовані установи; г) вкладення в дочірні установи.

8. До депозитів не відносять: а) депозитні сертифікати; б) залишки на рахунках ЛОРО; в) залишки на поточному рахунку з овердрафтом; г) дебетові залишки на контокорентних рахунках.

9. До переваг депозитних сертифікатів у порівнянні із депозитними вкладами не відносять можливість: а) дострокового продажу на вторинному ринку; б) отримання прибутку за час зберігання; в) збереження обсягу ресурсів банку; г) використаний його власником як засіб платежу за товари і послуги.

10. Основною метою отримання міжбанківського кредиту є: а) розширення кредитної діяльності; б) регулювання банківської ліквідності; в) стабілізація фінансового стану; г) проведення операцій на відкритому ринку.

Тема 6. Активні операції банків. Кредитні операції банків

1. До групи активів із ступенем ризику 100 відсотків відносять: а) кошти в Національному банку; б) короткострокові та довгострокові кредити, що надані органам державної влади; в) боргові цінні папери органів місцевого самоврядування; г) кошти до запитання в інших банках, що не належать до інвестиційного класу; д) кредити, які надані фізичним особам.

2. Сукупні інвестиції банку не повинні перевищувати ___% розміру капіталу банку: а) 40; б) 60; в) 30; г) 50.

3. На балансових рахунках банку обліковуються цінні папери: а) в торговому портфелі; б) на продаж; в) інвестиції в асоційовані та дочірні компанії; г) придбані згідно з договорами про довірче управління.

4. Принцип розміщення статей активу в балансі банку: а) збільшення ліквідності; б) зниження ліквідності; в) збільшення терміновості коштів; г) скорочення терміновості коштів.

5. До кредитів у поточну діяльність не відносяться: а) розрахунки за овердрафтом; б) операції Репо; в) врахування векселів; г) кредити на вивчення іноземних ринків.

6. До кредитів в інвестиційну діяльність не відносять: а) кредити на будівництво та освоєння землі; б) кредити на купівлю будівель, споруд, обладнання, землі; в) кредити на придбання цінних паперів; г) оперативний лізинг.

7. Оцінку кредитоспроможності позичальника-клієнта банку у випадку укладення договору про здійснення кредитної операції проводити: а) необов'язково; б) обов'язково; в) обов'язково, а надалі – раз на три місяці; г) обов'язково, а надалі – раз на місяць.

8. Оберіть невірне твердження: а) банку рекомендується щокварталу проводити перевірку стану заставленого майна та за потреби переглядати його вартість; б) банку рекомендується у разі кожної пролонгації кредитного договору проводити перевірку стану заставленого майна та за потреби переглядати його вартість; в) якщо банк не здійснює перевірку стану заставленого майна, то він, банк, зобов'язаний формувати резерв під кредитні ризики на всю суму основного боргу; г) якщо банк не здійснює перевірку стану заставленого майна, на нього накладаються штрафи НБУ.

9. Для комерційного банку норматив миттєвої ліквідності повинен складати не менше: а) 15 %; б) 20 %; в) 40 %; г) 100 %.

Тема 7. Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредитів

1. До вексельних кредитів не відносять: а) безоборотне врахування векселя; б) врахування векселя з реверсом; в) надання кредитів під заставу векселів; г) акцептно-рамбурсний кредит.

2. Короткостроковий комерційний кредит, який позичальник зобов'язується погасити на першу вимогу кредиторів, має

назву: а) акцептно-рамбурсний; б) онкольний; в) бланковий; г) контокорентний.

3. Найбільш високими є процентні ставки за кредитами: а) акцептно-рамбурсними; б) онкольними; в) бланковими; г) контокорентними.

4. Особі, яка належить до перших керівників банку, якщо загальна сума кредиту (позики, гарантії чи поручительств) цій особі складає еквівалент 6000 євро в гривнях за курсом, установленим Національним банком: а) кредит видавати заборонено; б) кредит можна видавати на загальних умовах; в) кредит можна видавати за спільним письмовим рішенням правління та ради банку; г) кредит можна видавати, якщо особа має лише оцінку класу «А».

5. Особі, яка належить до перших керівників банку, якщо загальна сума кредиту (позики, гарантії чи поручительств) цій особі складає еквівалент 30 000 євро в гривнях за курсом, установленим Національним банком: а) кредит видавати заборонено; б) кредит можна видавати на загальних умовах; в) кредит можна видавати, але необхідно повідомити НБУ; г) кредит можна видавати, але необхідно повідомити ДПА.

6. Норматив великих кредитних ризиків не має перевищувати: а) 8-кратний розмір регулятивного капіталу; б) 3-кратний розмір регулятивного капіталу; в) 8-кратний розмір статутного капіталу; г) 3-кратний розмір статутного капіталу.

7. Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру, не має перевищувати: а) 5 % регулятивного капіталу; б) 5% статутного капіталу; в) 10 % регулятивного капіталу; г) 10 % статутного капіталу.

8. Джерелом погашення кредиту при проєктному фінансуванні є: а) доходи, які генерує сам проєкт; б) виручка від реалізації продукції; в) фінансові доходи; г) доходи від участі в капіталі.

9. Строковість кредиту означає: а) отримані підприємством залучені кошти мають бути повернені через певний час; б) позики підприємствам видаються на визначений час,

по закінченні якого вони мають бути повернені; в) кредити банк видає за певну плату.

10. Контокорентний кредит – це: а) кредит банку, який надається у національній чи іноземній валюті і який у відповідності з потребами клієнта може використовуватися в обсязі, що не перевищує встановленого ліміту; б) економічні відносини між суб'єктами ринку з приводу перерозподілу вартості на засадах повернення, строковості і платності; в) позики, які надаються банком на невизначений термін.

Тема 8. Операції банків з цінними паперами

1. Інвестиціями, що спрямовані на придбання корпоративних прав, цінних паперів інших фінансових інструментів є: а) фінансові; б) реінвестиції; в) капітальні; г) для фінансово-промислових груп.

2. Інвестиції, що передбачають внесення коштів чи майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою – це: а) фінансові; б) портфельні інвестиції; в) капітальні; г) прямі інвестиції.

3. Чи може комерційний банк приймати в довірче управління державну частину капіталів підприємства, зобов'язуючись замість цього інвестувати певну суму коштів у це підприємство: а) так; б) ні; в) у деяких випадках.

4. До об'єктів довгострокового кредитування належать: а) будівництво нових підприємств; б) організація випуску нової продукції; в) здійснення екологічних заходів; г) купівля цінних паперів.

5. Державний кредит надається на капіталовкладення тільки: а) господарської діяльності; б) виробничого призначення; в) будівництва; г) цільових виробничих програм.

6. Фінансування інвестиційних проєктів, коли основним забезпеченням наданих коштів є сам проєкт, тобто доходи, які в майбутньому отримає підприємство, що здійснює будівництво чи реконструкцію, – це: а) фінансування капітального

будівництва; б) проєктне фінансування; в) кредит під будівництво та реконструкцію; г) проєктно-конструкторське фінансування.

7. Брокерська діяльність – це: а) торгівля цінними паперами від свого імені і за свій рахунок з метою перепродажу третім особам; б) здійснення угод щодо торгівлі цінними паперами на підставі договорів доручення чи комісії за рахунок своїх клієнтів; в) посередництво на ринку цінних паперів.

8. Дилерська діяльність – це: а) торгівля цінними паперами від свого імені і за свій рахунок з метою перепродажу третім особам; б) здійснення угод щодо торгівлі цінними паперами на підставі договорів доручення чи комісії за рахунок своїх клієнтів; в) посередництво на ринку цінних паперів.

9. Комерційні банки використовують емісію цінних паперів: а) задля розширення банківських операцій; б) при формуванні ресурсів для своїх активних операцій; в) для залучення партнерів.

10. Клірингова діяльність – це: а) послуги з визначення взаємних зобов'язань (збирання, звірка, коригування інформації щодо угод з цінними паперами і підготовка бухгалтерських документів) та їх заліку з поставок цінних паперів і розрахунків за ними; б) гарантоване розміщення на ринку випусків цінних паперів клієнтів-емітентів.

Тема 9. Операції банків в іноземній валюті

1. Валютна позиція є закритою, якщо дорівнюється: а) вимоги та зобов'язання банку в кожній іноземній валюті та в кожному банківському металі; б) балансові та позабалансові вимоги банку в кожній іноземній валюті та в кожному банківському металі; в) балансові та позабалансові зобов'язання банку в кожній іноземній валюті та в кожному банківському металі; г) балансові вимоги та зобов'язання банку в кожній іноземній валюті та в кожному банківському металі і позабалансові.

2. Відкрита валютна позиція є короткою, якщо: а) банк отримав збитки від операцій з валютою; б) обсяг зобов'язань за проданою валютою та банківськими металами перевищує

обсяг вимог; в) обсяг вимог за купленою валютою та банківськими металами перевищує обсяг зобов'язань; г) обсяг валютних активів за період скоротився більш ніж на 10 %.

3. Норматив ризику загальної відкритої (довгої/короткої) валютної позиції банку не має перевищувати: а) 60 % регулятивного капіталу; б) 60 % статутного капіталу; в) 30 % регулятивного капіталу; г) 30 % статутного капіталу.

4. Яка операція не впливає на величину валютної операції банку: а) прийом депозита в доларах; б) продаж валюти в обмінному пункті; в) придбання автомобіля за євро; г) отримання процентів по кредиту, наданого в доларах.

5. Поточний рахунок в іноземній валюті не можна використовуватися підприємству для: а) розрахунків між юридичними особами-резидентами і юридичними особами-нерезидентами при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності за торговельними операціями; б) розрахунків між юридичними особами-резидентами на території України; в) для операцій на міжбанківському валютному ринку України; г) для погашення заборгованості за кредитами в іноземній валюті.

6. З поточного рахунку в іноземній валюті не можна проводити такі операції: а) перерахування в межах України на рахунок іншої фізичної особи-громадянина України-резидента; б) продаж на міжбанківському валютному ринку України для подальшого зарахування на рахунок у національній валюті; в) перерахування коштів для сплати юридичній особі за продаж товару чи надання послуг на території України; г) виплата готівкою в грошовій одиниці України.

7. Формою міжнародних розрахунків не є: а) банківський переказ; б) акредитив; в) інкасо; г) розрахунковий чек.

8. Які документи не використовуються при документарному інкасо: а) фінансові документи; б) накладні; в) рахунки-фактури; г) коносаменти.

9. Які документи використовуються при чистому інкасо: а) фінансові документи; б) накладні; в) рахунки-фактури; г) коносаменти.

10. Якщо банк-емітент подає в розпорядження іноземного банку, виконуючого акредитив, валютні кошти на суму відкритого акредитива, такий акредитив називається: а) з валютним покриттям; б) «з червоним застереженням»; в) резервним; г) компенсаційним.

Теми 10–12. Аналіз, контроль та безпека діяльності комерційних банків

1. Показник доходу на капітал характеризує: а) сплачені відсотки; б) залучені кошти; в) дохідність капіталу учасників; г) чистий прибуток.

2. Коефіцієнт «Чистий спред» повинен враховувати: а) вплив безпроцентних ставок «до запитання»; б) вплив процентної ставки на прибуток; в) вплив капіталу та невиконаних вимог резервування на чисті отримані відсотки; г) тільки активи та пасиви, до яких застосовуються процентні ставки.

3. Для аналізу прибутковості та ефективності діяльності банку використовуються такі коефіцієнти: а) дохід на активи; б) приросту; в) оновлення; г) чистий спред; д) дохід на капітал.

4. Нормативне значення нормативу платоспроможності (НЗ) не може бути нижчим за: а) 10 %; б) 5 %; в) 2 %; г) 8 %.

5. Співвідношення капіталу банку і активів, зважених щодо відповідних коефіцієнтів за ступенем ризику, – це норматив: а) достатності капіталу; б) капіталу; в) платоспроможності; г) мінімального розміру статутного капіталу банку.

6. Коефіцієнт ризику активів комерційного банку за кредити, надані центральним органам державного управління, становить: а) 15 %; б) 5 %; в) 10 %; г) 20 %.

7. Коефіцієнт ризику активів комерційного банку за кредити, надані місцевим органам влади, боргові цінні папери центральних органів державного управління та місцевих органів влади, становить: а) 0 %; б) 10 %; в) 100 %; г) 20 %.

8. Для діючих банків, які були зареєстровані до 01.01.97 р., мінімальні вимоги до розміру капіталу визначені у сумі, еквівалентній: а) 2 млн євро на 01.01.2002 р.; б) 4 млн євро

на 01.01.2006 р.; в) 5 млн євро на 01.01.2008 р.; г) усі відповіді правильні.

9. Коефіцієнт ризику активів комерційного банку за кошти до запитання в інших банках, строкові депозити, які розміщені в інших банках: а) 10 %; б) 5 %; в) 50 %; г) 0 %.

10. Інсайдер – це: а) юридична особа, яка займається звітністю; б) фізична особа, компанія, її філія, що споріднені з банком; в) немає правильної відповіді.

4. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Рівень засвоєння матеріалу дисципліни «Банківська система» здійснюється шляхом проведення поточного модульного контролю у вигляді комплексних завдань різної складності, захисту звітів з практичних робіт та підсумкового контролю у формі екзамену. Підсумкова оцінка з дисципліни складається з оцінок, отриманих за поточний (модульний) контроль, результатів захисту практичних робіт, захисту рефератів, оцінки за екзамен.

За всі контрольні заходи протягом семестру студент може отримати від 0 до 100 балів. Питома вага заключного екзамену в загальній системі оцінок складає 20 балів. Умовою допуску студента до екзамену є мінімальна сума балів, яку студент повинен набрати у разі виконання всіх елементів модулів. Якщо студент не набрав мінімальну суму балів, то він не допускається до екзамену і йому рекомендується набрати цю кількість за рахунок виконання додаткового індивідуального завдання.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання виконання практичних робіт
4	Робота виконана у встановлений термін. Студент самостійно визначає тип задачі і раціонально розв'язує її. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам.
3	Робота виконана самостійно з порушенням встановлених термінів. Студент самостійно визначає тип задачі і раціонально розв'язує її. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам.
2	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент наводить потрібні формули. Розв'язує задачу, користуючись алгоритмом. Складений звіт містить неточності у висновках та помилки.
1	Студент складає скорочену умову задачі, робить обчислення лише за готовою формулою.
0	Студент не розв'язує задачі.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми: M1 – 36 балів (9 робіт по 4 бали), M2 – 28 балів (7 робіт по 4 бали) для денної форми навчання; M1 – 28 балів (7 робіт по 4 бали), M2 – 16 балів (4 роботи по 4 бали)	

Написання реферату та його презентація

Кількість балів		Критерії оцінювання
M1	M2	
5	9	Чіткість та логічна послідовність викладення матеріалу; переконливість аргументації; високий рівень обґрунтованості рекомендацій та пропозицій.
3–4	7–8	Подача матеріалу дослідження в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки в аналізі та узагальненні існуючих результатів.
2	4–6	Недостатній рівень обґрунтування вибраного напрямлення досліджень, методів розв'язку задачі та їх порівняльні оцінки.
1	2	Презентація матеріалу має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовується невірна термінологія.
0	0	Студент не виконав поставленого завдання дослідження.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми: M1 – 10 балів (2 реферати по 5 балів); M2 – 18 балів (2 реферати по 9 балів)		

Поточний модульний контроль.
Критерії оцінювання контрольної роботи (заочна форма)

Кількість балів модульний контроль	Критерії оцінювання	Кількість балів контрольна робота (заочна форма)	
		М1	М2
17	Робота виконана самостійно. Відповіді на питання правильні, повні, інформативні, містять аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки.	42	46
14	У роботі відповіді в цілому правильні, достатньо повні, логічні; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.	22	26
10	У роботі відповіді частково правильні, містять неточності, недостатньо обґрунтовані.	10	10
5	У роботі відповіді мають суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовується невірна термінологія.	5	5
0	Робота не виконана	0	0
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми (денна форма): ЗМ 1 – 17 балів за ПМК; ЗМ 2 – 17 балів за ПМК(денна форма). Підсумкова контрольна робота для заочної форми: М1 – 42 бали, М2 – 46 балів.			

Оцінювання відповідей на екзамені

Кількість балів	Критерії оцінювання
20	Студент повністю володіє навчальним матеріалом по дисципліні, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних відповідей на теоретичні питання та письмових відповідей на питання практичного вмісту. Завдання, які виносяться на екзамен, виконані без помилок.
15	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано викладає його під час усних відповідей, здебільшого розкриває зміст практичних завдань. Правильно виконав більшість завдань.
10	Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно. Загалом студент володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних відповідей та письмового завдання. Допускає окремі неточності та помилки.
5	Студент недостатньо володіє навчальним матеріалом. Не в змозі викласти зміст більшості питань екзаменаційного білета під час усних відповідей. Допускає при цьому суттєві помилки. Правильно виконав одне завдання.
0	Студент не з'явився на екзамен.

5. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

5.1. Основна література

1. Банківська система України : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, К. Ф. Черкашина, О. В. Крухмаль. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2016. 187 с.
2. Банківський менеджмент : навч. посіб. 3-тє вид., доп. / В. В. Зянько, І. Ю. Єпіфанова, Н. О. Коваль, Л. М. Ткачук. Вінниця : ВНТУ, 2022. 170 с.
3. Варцаба В. І., Заславська О. І. Сучасне банківництво: теорія і практика : навч. посібник. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с.
4. Енциклопедія банківської справи України / за ред. В. С. Стельмах та ін. К. : Молодь, Ін. Юре, 2015. 680 с.
5. Карась П. М., Приходько Н. В., Пащенко О. В., Гришина Л. О. Банківська система : навч. посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 292 с.
6. Катан Л. І., Демчук Н. І., Бабенко-Левада В. Г., Журавльова Т. О. Банківська система : навч. посібник / за ред. І. М. Мазур. Дніпро : Пороги, 2017. 444 с.
7. Пустовійт Р. Ф. Банківська система України в Європейському контексті: генеза, структура, конкурентний потенціал : монографія / Р. Ф. Пустовійт, В. В. Анісімов та ін. ; за ред. Р. Ф. Пустовійт ; Національний банк України, Університет банківської справи. К. : УБС НБУ, 2014. 399 с.
8. Сіренко Н. М., Мікуляк К. О. Банківська система : методичні рекомендації. Миколаїв, МНАУ. 2022. 33 с.
9. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Девяткіна Н. З., Петик Л. О. Банківська система : навч. посібник / за ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.

10. Стечишин Т. Б., Малахова С. Л. Банківська справа : навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 404 с.
11. Ушакова О. А. Банківські операції : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2021. 226 с.
12. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. / Т. О. Журавльова, Ю. П. Макаренко, Л. Л. Турова, А. Ю. Сірко. Дніпро : Пороги, 2021. 360 с.

5.2. Додаткова література законодавчо-нормативних актів

1. Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні : закон України від 10.12.1997 р. № 710/97-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
2. Про фінансовий лізинг : закон України 04.02.2021 р. № 1201-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>
3. Про банки і банківську діяльність : закон України від 07.12.2000 р. № 2121-ІІІ (зі змінами та доповненнями). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
4. Про обіг векселів в Україні : закон України від 05.04.2001 р. № 2374-ІІІ (зі змінами та доповненнями). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>
5. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України : постанова Правління Національного банку України від 20.10.2004 р. № 495 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1425-04>
6. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>
7. Інструкція про ведення касових операцій банками України : постанова Правління Національного банку України від 25.09.2018 р. № 103 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#Text>

8. Інструкція про міжбанківський переказ грошей в Україні в національній валюті : постанова Правління Національного банку України від 16.08.2006 р. № 320 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06>

9. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах : постанова Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

10. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : постанова Правління Національного банку України від 28.08.01 р. № 368 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

11. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України : постанова Правління Національного банку України 27.02.2018 р. № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18#Text>

12. Вимоги (правила) щодо здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами : рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 03.11.2020 р. № 640. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0062-21#Text>

5.3. Інформаційні інтернет-ресурси

1. Аналітично-статистичне видання НБУ «Бюлетень Національного банку України». URL: <https://bank.gov.ua>

2. Офіційний сайт Асоціації українських банків. URL: <http://aub.org.ua>

3. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws>

4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua>

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України.
URL: <http://www.minfin.gov.ua>
7. Офіційний сайт Національного банку України.
URL: <http://www.bank.gov.ua>
8. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <http://www.fg.org.ua>
9. Офіційні сайти комерційних банків України.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	11
3. ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	59
4. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	75
5. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	80

Навчальне видання

КАРАСЬ Петро Миколайович
ГРИШИНА Лариса Олександрівна
КРИВОПЛЯСОВА Ірина Вікторівна
ВЛАСОВА Наталія Олексіївна

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ
до виконання практичних занять та самостійної роботи
з дисципліни
«Банківська система»

Комп'ютерне верстання *Н. М. Ковальчук*
Коректор *О. Є. Вакула*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 4,94. Вид. № 23. Зам. № 2204-22.
Видавець і виготівник Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
просп. Героїв України, 9, м. Миколаїв, 54007
E-mail : publishing@nuos.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6402 від 19.09.2018 р.